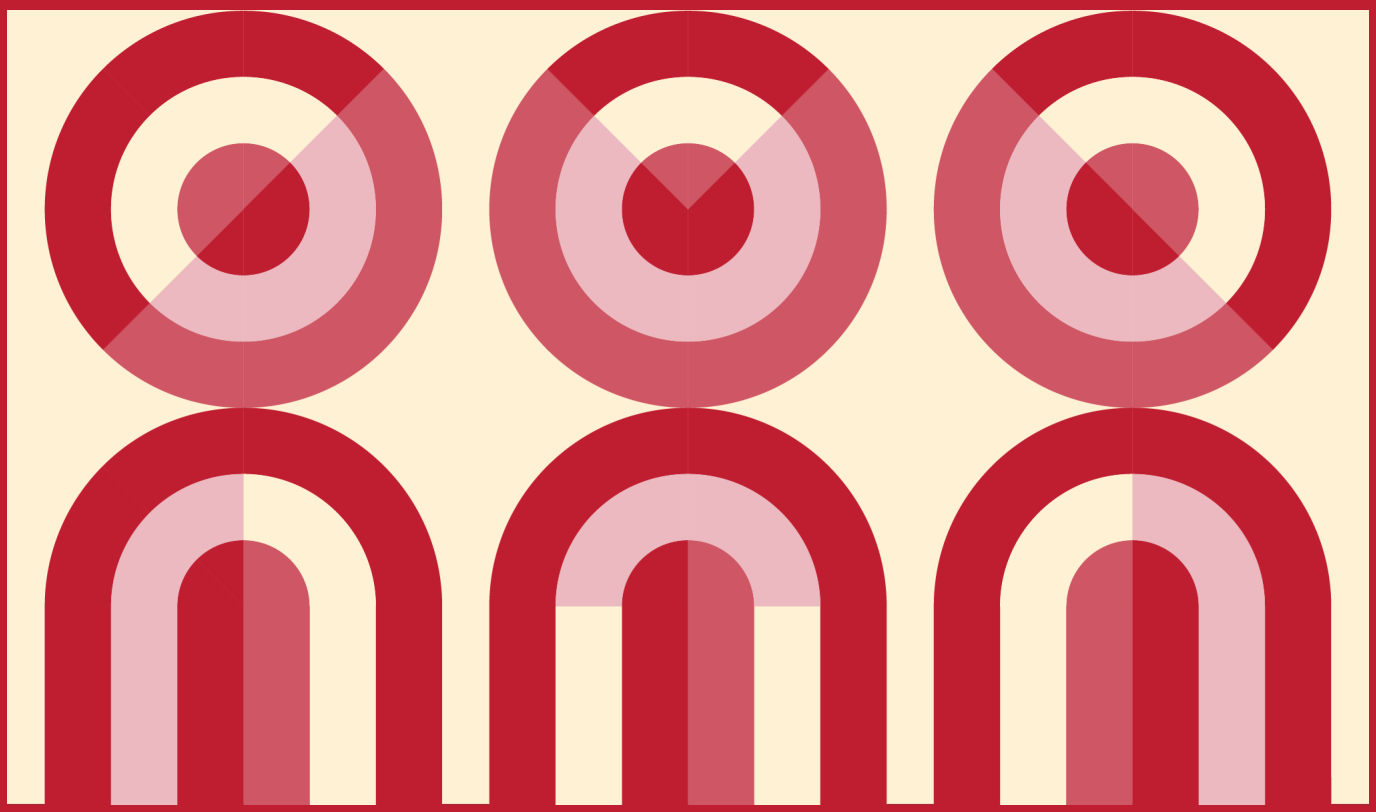
Frivillighed i Kræftens Bekæmpelse

Karakteristik og behov for støtte

Helle Hygum Espersen, Torben Fridberg, Thomas P. Boje og Lars Skov Henriksen

VIVE

Frivillighed i
Kræftens Bekæmpelse
– Karakteristik og behov for støtte

© VIVE og forfatterne, 2025
e-ISBN: 978-87-7582-456-4
Projekt: 302163
Finansiering: Kræftens Bekæmpelse

VIVE
Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Kræftens Bekæmpelse er en af landets største frivillige organisationer med hen ved 35.000 frivillige. I denne rapport har vi undersøgt, hvad der karakteriserer de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Rapporten markerer afslutningen på et forskningsprojekt, der er blevet gennemført i et tæt samarbejde mellem forskere fra VIVE, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet.

Analyser af spørgeskemadata er gennemført af Torben Fridberg fra VIVE og Lars Skov Henriksen fra Aalborg Universitet. Analyser af de kvalitative interviews er gennemført af Helle Hygum Espersen fra VIVE og Thomas P. Boje fra Roskilde Universitet. Udover denne rapport følger senere en videnskabelig artikel.

Vi takker de to eksterne reviewere, en forsker og en praktiker med kendskab til området, for konstruktive kommentarer. Vi takker også de mange borgere, frivillige og enkelte professionelle, der har deltaget i interview, og frivillige, der har svaret på vores spørgeskema.

Sidst, men ikke mindst, takker vi Kræftens Bekæmpelse for godt og konstruktivt samarbejde om undersøgelsen.

Undersøgelsen er finansieret af Kræftens Bekæmpelse.

Ulrik Hvidman
Forsknings- og analysechef for VIVE Styring og Økonomi

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater		5
Analyse		11
1	Indledning	12
1.1	Undersøgelsens fokus	13
1.2	Denne rapport	13
2	Karakteristik af de frivillige	15
2.1	Hvem er de frivillige i Kræftens Bekæmpelse?	16
2.2	Introduktion og formalisering	21
2.3	Kræftens Bekæmpelses betydning for de frivillige	25
2.4	Kontakt med brugere	35
2.5	Har (haft) kræft inde på livet	40
2.6	Overvejer at stoppe som frivillig	41
2.7	Frivilligt arbejde uden for Kræftens Bekæmpelse	45
3	Erfaringer blandt frivillige, brugere og professionelle	48
3.1	Kræftens betydning for det frivillige arbejde	49
3.2	Deltagelse og motivation i det frivillige arbejde	57
4	Afslutning og konklusion	64
4.1	Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?	64
4.2	Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?	67
Data og metode		70
5	Brug af spørgeskema og interviews	71
5.1	Spørgeskemaundersøgelsen	72
5.2	Seks gruppeinterviews med frivillige, brugere og professionelle og tre interviews med enkelte frivillige	74
Litteratur		77

Hovedresultater

Kræftens Bekæmpelse er en af landets største frivillige organisationer med hen ved 35.000 frivillige, der driver aktiviteter til og sammen med kræftpatienter og deres pårørende. Heraf er ca. 30.500 såkaldte episodisk frivillige, der alene er frivillige ved midlertidige arrangementer og landsindsamlinger, mens de resterende ca. 4.500 frivillige er kontinuerligt frivillige, der lægger en regelmæssig og fortsat frivillig indsats for Kræftens Bekæmpelse.

VIVE, Aalborg Universitet og Roskilde Universitet har i samarbejde gennemført en undersøgelse af karakteristik af det frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse med både kvantitative og kvalitative metoder. Undersøgelsen svarer på følgende spørgsmål:

1. Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?
2. Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige?

De frivilliges baggrund

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at en meget stor andel af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er kvinder. Det drejer sig om 74 %. Det står i modsætning til en næsten ligelig fordeling af mænd og kvinder blandt alle frivillige i befolkningen ifølge Frivillighedsundersøgelsen fra 2020. Den store overvægt af kvinder findes både i gruppen af kontinuerligt frivillige og i gruppen af episodisk frivillige.

Det er endvidere karakteristisk, at der er relativt få unge og relativt mange ældre blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det gælder især for gruppen af kontinuerligt frivillige. Af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse er 60 % mindst 66 år gamle, og kun 10 % er under 50 år gamle.

Det betyder også, at det er relativt få af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, der er i børnefamilier, idet kun 6 % af de kontinuerligt frivillige har hjemmeboende børn under 18 år.

Uddannelsesmæssigt peger undersøgelsen på, at relativt mange af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, og i overensstemmelse med aldersfordelingen er der relativt få uddannelsessøgende blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Den geografiske fordeling på regioner er til gengæld nogenlunde som blandt de frivillige i den landsdækkende frivillighedsundersøgelse fra 2020.

60 % af de episodisk frivillige og 68 % af de kontinuerligt frivillige er betalende medlemmer af Kræftens Bekæmpelse. Der er således relativt mange – også blandt de kontinuerligt frivillige – der lægger en frivillig indsats uden at være medlemmer.

De frivillige er drevet af egeninteresse eller er blevet opfordret eller spurgt

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse nævner hyppigst, at grunden til, at de kom i gang med det frivillige arbejde, enten var, at de blev opfordret til det af nogle andre og/eller pga. egen interesse for arbejdet. Herudover er der mange, som nævner, at de kom i gang pga. pårørendes situation. Det gælder ikke mindst for de episodisk frivillige, hvor 40 % har pårørendes situation som en grund til at være frivillig i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige er den hyppigst nævnte grund egen interesse (44 %).

Formalisering

Der er selvklart en del forskelle mellem de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige, hvad angår rammerne og betingelserne for deres frivillige arbejde. Halvdelen af de episodisk frivillige oplyser, at de ikke har fået en speciel introduktion i forbindelse med, at de begyndte som frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Blandt de kontinuerligt frivillige er det til gengæld mange, som havde en formel ansættelsessamtale eller deltog i en form for forventningsafstemning i forhold til arbejdsopgaver, ansvarsområder og lignende, og en fjerdedel angiver, at de indgik en form for frivilligaftale, da de startede som frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Næsten en tredjedel af de kontinuerligt frivillige har inden for det seneste år deltaget i kursusforløb eller uddannelse i forbindelse med deres frivillige arbejde. Det gælder kun få af de episodisk frivillige.

Over halvdelen af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse har deltaget i forskellige aktiviteter inden for det seneste år med henblik på vejledning eller opkvalificering i forbindelse med deres frivillige arbejde.

Omfanget af formalisering omkring det frivillige arbejde er klart større for de kontinuerligt frivillige. Af de kontinuerligt frivillige nævner 31 %, at introduktion og uddannelse er et krav for at få lov at arbejde frivilligt. Af samme gruppe nævner 52 %, at der er ansatte, som leder det frivillige arbejde, og 47 % oplyser, at de frivillige indsatser, som de deltager i, bliver evalueret eller vurderet på anden vis. Af de kontinuerligt frivillige har 27 % skrevet under på en kontrakt eller en anden aftale om det frivillige arbejde, de udfører.

Langt de fleste frivillige svarer, at Kræftens Bekæmpelse har stor personlig betydning for dem, og at de vil anbefale en god ven at arbejde frivilligt i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige er der endvidere mange, som føler, at de personligt investerer meget i Kræftens Bekæmpelse, og mange, som føler et stærkt tilhørsforhold til andre frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

En meget stor andel af de kontinuerligt frivillige oplyser, at deres formand, koordinator eller leder er villig til at lytte til deres problemer med det frivillige arbejde, og at denne ofte yder hjælp og støtte.

En meget stor andel af de frivillige er endvidere meget enige i, at der er en klar og tydelig rollefordeling imellem de professionelle i sundhedsvæsenet og de frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Både de kontinuerligt og de episodisk frivillige er i gennemsnit meget tilfredse med 1) deres indflydelse på, hvem de arbejder frivilligt sammen med, 2) deres indflydelse på mængden af deres frivillige arbejde, 3) deres indflydelse på, hvad de laver, 4) deres mulighed for at få oplæring i den frivillige indsats, de udfører, og 5) deres mulighed for at få støtte ved udfordringer i det frivillige arbejde.

Mange af de kontinuerligt frivillige har deltaget i faglige aktiviteter, som fx faglige netværk med muligheder for sparring eller vejledning til håndtering af svære situationer.

Socialt samvær og få konflikter

Færre end halvdelen af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse har oplevet konflikt med en anden frivillig/andre frivillige, konflikt med en eller flere ansatte i foreningen, konflikt med offentligt ansatte eller har oplevet manglende fællesskab eller uretfærdig behandling. De, som har oplevet noget af dette, oplyser, at det sjældent sker.

Halvdelen af de kontinuerligt frivillige er helt enige i, at det sociale samvær med andre fra Kræftens Bekæmpelse betyder meget for dem, og næsten en fjerdedel oplyser, at de er delvist enige i dette.

Især blandt de kontinuerligt frivillige er der en del, som har direkte kontakt med brugere i Kræftens Bekæmpelse, og mange af de kontinuerligt frivillige oplever ofte, at de får positiv respons eller anerkendelse for deres frivillige indsats fra de brugere, de har kontakt med.

Kræft inde på livet

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse begrunder i meget høj grad deres indsats med, at det netop er arbejdet i Kræftens Bekæmpelse, der er årsagen til, at de yder en frivillig indsats. På en skala fra 1 til 7 får begrundelserne 'At du som frivillig gør noget for en vigtig sag', 'At du som frivillig støtter vigtig forskning' samt 'At du som frivillig gør noget godt for andre' en gennemsnitlig score over 6 blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det gælder både de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige.

Over 90 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse oplyser, at de selv har haft kræft inde på livet (fx som kræftpatient eller pårørende). Det gælder også for gruppen af episodisk frivillige.

Det er relativt færre af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse end i den landsdækkende undersøgelse fra 2020, der har besluttet sig for at stoppe eller overvejer at stoppe som frivillig. Blandt de kontinuerligt frivillige vil 8 % gerne arbejde mere frivilligt, og blandt de episodisk frivillige er andelen 6 %.

Loyalitet over for Kræftens Bekæmpelse

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse begrunder helt overvejende deres overvejelser om at stoppe med svar i 'Andre grunde'. Som det er tilfældet i Frivillighedsundersøgelsen fra 2020 er den hyppigst nævnte årsag herudover, at de frivillige mangler tid og hellere vil bruge tiden på noget andet. Herudover er der lidt flere blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, som oplyser, at de savner anerkendelse, hvilket især gælder blandt de kontinuerligt frivillige, der overvejer at stoppe som frivillige.

Cirka 6 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er også medlem af en anden kræftspecifik forening.

Frivillige uden for Kræftens Bekæmpelse

Mange af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er også aktive som frivillige uden for Kræftens Bekæmpelse. Det drejer sig om 57 % af alle frivillige, herunder 62 % af de episodisk frivillige og 55 % af de kontinuerligt frivillige. Den frivillige indsats uden for Kræftens Bekæmpelse bliver lagt bredt ud over de forskellige områder for frivilligt arbejde. I gennemsnit har de frivillige lagt 19 timer uden for Kræftens

Bekæmpelse den seneste måned og 154 timer det seneste år. Begge tal er større end det gennemsnitlige timetal for samtlige frivillige i befolkningen, som det fremgik af befolkningsundersøgelsen fra 2020.

Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Ambivalente behov

Analysen peger på, at der er en ambivalens i kræftramtes behov for støtte i form af fællesskaber og gensidig støtte fra hinanden og frivillige, både patientstøtter og værtsfrivillige. Både patientcafeer og særlige tilbud til mænd er skabt på baggrund af menneskers oplevelser med kræftbehandlingsforløb. Kræften er selve anledningen til fællesskabet, og deltagere og frivillige kan snakke om deres sygdom og erfaringsudveksle med de andre efter behov. Men det er ikke primært kræften, som fylder i fællesskabet.

Personlige erfaringer afgørende

De frivillige patientstøtter i patientcafeerne udfylder deres rolle gennem deres personlige erfaringer med kræft, men i deres konkrete rolle har de "to ører og en mund". Det betyder, at de har større fokus på at lytte til de frivillige end på at fortælle om sig selv og deres eget liv.

Mænd og kvinder udfylder forskellige frivilligroller. Mænd er mere optaget af konkrete aktiviteter end det sociale samvær i sig selv. Flere af de frivillige kommer, fordi det bidrager til deres egen proces med at blive og være raske eller "ikke at have ondt af mig selv".

Bevidsthed om dem, man ikke kan nå

Dog er der i vores data indikationer på, at der er potentielle kræftramte og deres pårørende, som kun deltager i mindre omfang, eller som slet ikke deltager. Yngre kræftpatienter, pårørende, mænd og sårbare grupper er i undertal i de konkrete aktiviteter. Det er flere deltagere og frivillige bevidste om, og der er enkelte frivillige, der rækker ud efter andre grupper gennem personlig kontakt., Men for frivillige er det ressourcekrævende i længden at lave opsøgende arbejde, fx på hospitalerne.

Det fremgår også af vores kvalitative interviews, at de fleste frivillige aktiviteter drives af de frivillige selv, rammesat af både Kræftens Bekæmpelse og af de frivillige selv. Samarbejdet med de professionelle består primært i, at de henviser borgere fra den professionelle behandling eller rehabilitering hen til det frivillige tilbud i patientcafe eller særligt mandetilbud. Det er afgørende for, at der kommer deltagere i de frivillige tilbud.

Ressourcestærke kvindelige ældre kræftramte

Der er i vores kvalitative data indikationer på, at det primært er ressourcestærke kræftramte, der deltager i de frivillige aktiviteter, og at de frivillige især er ældre kvinder. Ifølge respondenterne i vores data mangler der tilbud rettet mod især mænd, yngre kræftramte, pårørende og personer med kræft i socialt sårbare positioner. Analyserne peger på, at der er potentialer for udvikling af et tættere samarbejde mellem professionelle og frivillige, der i højere grad indeholder gensidig læring og synergi mellem den faglige viden (professionelle) og den erfaringsbaserede viden (frivillige). For eksempel kunne den erfaringsbaserede viden også være brugbar i den professionelle rådgivning. Samarbejdet kan også bidrage til at erfaringsudveksle og udvikle tilbud til de målgrupper, der ifølge respondenterne i vores data er få eller ingen tilbud til.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen er baseret på følgende data:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt alle typer af frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Vi har modtaget 2.151 fuldt besvarede skemaer.
- Seks gruppeinterviews og tre interviews med deltagere blandt frivillige, brugere og enkelte professionelle i de frivillige aktiviteter i Kræftens Bekæmpelse. Her er især fokus på kontinuerligt frivillige og på patientstøtte-frivillige, værtsfrivillige og frivillige i tilbud til mænd.

Analyse

1 Indledning

Kræftens Bekæmpelse er en af landets største frivillige organisationer med hen ved 35.000 frivillige, der driver aktiviteter til og sammen med kræftpatienter og deres pårørende. Heraf er ca. 30.500 såkaldte episodisk frivillige, der alene er frivillige ved midlertidige arrangementer og landsindsamlinger, mens de resterende 4.500 frivillige er kontinuerlige frivillige.

De episodiske aktiviteter er centreret omkring den årlige landsindsamling og events så som Stafet For Livet, Knæk Cancer, Lyserød Lørdag og Pink Cup, der på forskellige måder gør opmærksom på og samler midler ind til Kræftens Bekæmpelse og kræftsagen.

De kontinuerlige aktiviteter består af frivillige, der fx driver lokalforeningerne, patientstøtter på patientstøttecafeer, frivillige i kræftrådgivninger, der både tilbyder samtalegrupper, foredrag, fysiske og kreative aktiviteter og socialt samvær, samt frivillige i genbrugsbutikker og Fortællerkorps. Her kan man både være værtsfrivillig, der tager imod folk og guider og vejleder, man kan være aktivitetsfrivillig, der understøtter aktiviteter, og man kan være tovholder på aktiviteter, fx kreative eller sociale aktiviteter. Kræftens Bekæmpelse har også synlighedsfrivillige, der sikrer, at informationsmateriale er tilgængeligt på hospitaler og kommunale sundhedscentre, og formidler tilbud i Kræftens Bekæmpelse. Man kan som frivillig også facilitere samtalegrupper for kræftramte og deres pårørende, og man kan igangsætte aktiviteter, som der opstår behov for, fx gå-hold eller sociale grupper for patienter med særlige kræftformer. Der er også frivillige på hospitalerne, der støtter patienter og pårørende, fx inden de skal ind til kemobehandling, og viser vej til behandling og rådgivning. Her er der også fokus på at støtte pårørende, når deres nærtstående er under behandling. Sidst, men ikke mindst kan man også være kontinuerligt frivillig som navigator. Navigatorfrivillige støtter sårbare patienter igennem et længere kræftforløb med flere behandlinger og samtaler med sundhedsprofessionelle. Navigatorfrivillige hjælper med at holde styr på undersøgelser, behandlinger og rehabiliteringstilbud og lytter til tanker og bekymringer.

Nogle af de frivillige roller kræver særlige psykologiske eller socialfaglige kompetencer, og medarbejdere i Kræftens Bekæmpelse har nogle steder samtaler med de frivillige, hvor de forventningsafstemmer. Her er der en tydelig professionel og faglig ramme omkring store dele af det frivillige arbejde. Men der er også aktiviteter, der er fremvokset af formulerede behov blandt deltagere i lokalforeningerne og herefter rammesat af de frivillige selv. Det er både sociale aktiviteter, fysiske aktiviteter og patientstøtteaktiviteter

1.1 Undersøgelsens fokus

Denne rapport analyserer data fra et fælles forskningsprojekt mellem forskere fra VIVE, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet. Projektet undersøger karakteristika af og behov for støtte blandt kræftramte i det frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse med både kvantitative og kvalitative metoder. Forskningsprojektet er finansieret af Kræftens Bekæmpelse, og formålet e, at tilvejebringe viden, som Kræftens Bekæmpelse kan bruge til at styrke deres frivillige aktiviteter og blive bedre til at imødekomme behov hos patienter med kræft og deres pårørende. Undersøgelsens spørgsmål er som følger:

1. Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?
2. Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Undersøgelsen er gennemført med både kvantitative og kvalitative metoder, hhv. en spørgeskemaundersøgelse blandt de frivillige og gruppeinterviews blandt udvalgte grupper af frivillige, deltagere i frivillige aktiviteter og enkelte professionelle rådgivere, der samarbejder med de frivillige om aktiviteter. Vi har gennemført gruppeinterviews blandt frivillige og deltagere i kræftcafeer i forbindelse med sundheds- og rehabiliteringstilbud i kommuner, gruppeinterviews med værtsfrivillige og professionelle samarbejdspartnere i sundhedstilbud, frivilligtilbud særligt henvendt til kræftramte mænd samt tre interviews med enkelte frivillige deltagere. Vi har både gennemført interviews blandt aktiviteter rammesat af professionelle i Kræftens Bekæmpelse og aktiviteter, der er vokset ud af lokalforeningerne i Kræftens Bekæmpelse. Se rapportens anden del om vores data og metoder.

1.2 Denne rapport

Indledningsvis afrapporteres i Kapitel 2 undersøgelsens spørgeskemasvar, og disse sammenholdes med svar fra befolkningsundersøgelsen af frivillighed i 2020 samt kvantitative data om frivillige på det sociale område i det såkaldte Match-projekt[1] på Aalborg Universitet (2020-2022). Data fra Match-projektet giver mulighed for at sammenligne de frivillige i Kræftens Bekæmpelse med frivillige i andre sociale organisationer med hensyn til deres vurdering og oplevelse af en række faktorer, som har betydning for rekruttering og fastholdelse af frivillige. Sammenligningen med

[1] MATCH - Rekruttering og fastholdelse af frivillige i civilsamfundsorganisationer: https://www.soc.aau.dk/forskning/castor/match

befolkningsundersøgelsen fra 2020 giver mulighed for at identificere karakteren af de frivillige sammenholdt med landsgennemsnittet af frivillige i befolkningen[2]. Der er fokus på at besvare undersøgelsesspørgsmål 1.

Herefter præsenteres resultater af analyser af seks fokusgrupper og tre interviews med enkelte frivillige. I grupperne fokuserer vi på kontinuerligt frivillige brugere af patientcafeer og professionelle fra især patientcafeer for kræftramte drevet af frivillige og værtsfrivillige på sundhedscentre, med både ansatte i Kræftens Bekæmpelse og i kommunerne. Der er især fokus på patientstøtteaktiviteter og på at besvare undersøgelsesspørgsmål 2. Afslutningsvis konkluderer vi på undersøgelsens samlede analyser i Kapitel 4.

Rapportens Del 2 redegør for data og metode.

[2] Vi sammenholder med data fra Frivillighedsundersøgelsen fra 2020, da analyserne er gennemført inden data fra Frivillighedsundersøgelsen 2024 var tilgængelige.

2 Karakteristik af de frivillige

Vi har gennemført en kortlægning af profilerne på de frivillige fordelt på episodisk og kontinuerligt frivillige og typer af aktiviteter i Kræftens Bekæmpelse. Kræftens Bekæmpelse er en af landets største frivillige organisationer med hen ved 35.000 frivillige, der driver aktiviteter til og sammen med kræftpatienter og deres pårørende. Heraf er ca. 30.500 såkaldte episodisk frivillige, der alene er frivillige ved midlertidige arrangementer og landsindsamlinger, mens de resterende frivillige er kontinuerligt frivillige. Episodisk frivillighed er således frivillighed, der udfoldes ved enkeltstående aktiviteter i løbet af året, mens kontinuerlig frivillighed er frivillighed, der udfoldes kontinuerligt over tid, fx ugentligt eller månedligt på planlagte tidspunkter.

Kortlægningen er en spørgeskemaundersøgelse blandt de frivillige, og resultaterne sammenlignes med resultaterne fra Frivillighedsundersøgelsen i 2020 af den samlede danske befolknings frivillige aktiviteter, hvad angår både baggrundsforhold såsom alder, køn, beskæftigelse, uddannelse, helbred osv. samt tidsforbrug, motivation samt formaliseringsgrad og rammer for det frivillige arbejde (Espersen m.fl., 2021). På de områder, hvor det er muligt, sammenlignes der også med Match-undersøgelsen af rekruttering og fastholdelse af frivillige i civilsamfundsorganisationer på området for socialt udsatte (Henriksen m.fl., 2022). Inddragelse af data fra disse to undersøgelser giver mulighed for at sammenligne frivillige i Kræftens Bekæmpelse med dels frivillige i befolkningen som helhed, dels frivillige på et mere afgrænset område af det frivillige sociale arbejde. I dette kapitel afrapporteres de frivilliges svar på spørgeskemaet.

2.1 Hvem er de frivillige i Kræftens Bekæmpelse?

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse er både kontinuerligt frivillige og episodisk frivillige. Sammensætningen af de frivillige fremgår af Tabel 2.1 nedenfor.

Tabel 2.1 **Frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, frivillige i Frivillighedsundersøgelsen 2020 og frivillige i Match-undersøgelsen 2021 fordelt på baggrundsforhold. Antal og procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020	Match 2021
Antal	2.151	1.214	1.149	7.191	592
Kvinder	74	77	72	52	75
Mænd	26	23	28	48	24
I alt	100	100	100	100	100
16-29 år	1	1	2	15	18
30-49 år	15	9	22	25	16
50-65 år	34	30	37	32	20
66- år	50	60	40	27	46
I alt	100	100	101	100	100
Under uddannelse	1	0	1	9	
Ingen erhvervsuddannelse	8	8	8	19	
Faglig udd. e.l.	25	24	24	25	
Kort videreg. udd.	14	14	15	9	
Mellemlang videreg. udd.	39	42	38	24	
Lang videreg. udd.	13	12	14	14	
I alt	100	100	100	100	
Har børn under 18 år	12	6	18	23	12
Har ikke børn under 18 år	88	94	82	77	88
I alt	100	100	100	100	100

Region Hovedstaden	21	21	20	28
Region Sjælland	19	19	18	16
Region Syddanmark	23	24	23	22
Region Midtjylland	23	22	25	24
Region Nordjylland	13	14	14	10
I alt	100	100	100	100

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at en meget stor andel af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er kvinder. Det drejer sig om 74 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, hvilket står i modsætning til en næsten ligelig fordeling af mænd og kvinder blandt alle frivillige i befolkningen ifølge Frivillighedsundersøgelsen fra 2020. Den store overvægt af kvinder findes både i gruppen af kontinuerligt frivillige og i gruppen af episodisk frivillige. Kønsfordelingen i Kræftens Bekæmpelse ligner her i højere grad den, vi finder på det sociale område i øvrigt, hvor Match-data ligeledes finder, at ca. 75 % af de frivillige er kvinder.

Det er endvidere karakteristisk, at der er relativt få unge og relativt mange ældre blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det gælder især for gruppen af kontinuerligt frivillige. Af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse er 60 % mindst 66 år gamle, og kun 10 % er under 50 år gamle. De ældre frivillige er også i overtal på området for socialt udsatte, hvor Match-data dog viser en lidt lavere andel frivillige over 66 år, nemlig 46 %, sammenlignet med Kræftens Bekæmpelse. Der er lidt færre frivillige i aldersgruppen 50-65 år blandt Match-frivillige, mens der til gengæld er en del flere unge blandt frivillige på området for socialt udsatte sammenlignet med frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Således var 18 % i alderskategorien 16-29 år. Dette kan hænge sammen med, at en del unge under uddannelse på velfærdsområderne er aktive i frivillige sociale organisationer. I alt var 16 % af de frivillige i Match-undersøgelsen under uddannelse (Henriksen m.fl., 2022). Det betyder også, at det er relativt få af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, der er i børnefamilier, idet kun 6 % af de kontinuerligt frivillige har hjemmeboende børn under 18 år. For de frivillige på området for socialt udsatte (Match) gælder det, at dobbelt så stor en andel, nemlig 12 %, har hjemmeboende børn under 18 år.

Uddannelsesmæssigt peger spørgeskemaundersøgelsen på, at relativt mange af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, og i overensstemmelse med aldersfordelingen er relativt få af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse uddannelsessøgende. Især de mellemlange videregående uddannelser dominerer. Også på dette område er der en del ligheder med frivillige på området for socialt udsatte, der også domineres af frivillige med mellemlange eller lange videregående uddannelser. I Match-undersøgelsen havde omkring to

tredjedele af de frivillige således enten mellemlange eller lange videregående uddannelser som højeste uddannelsesniveau (Henriksen m.fl., 2022).

Den geografiske fordeling på regioner er til gengæld nogenlunde som blandt de frivillige i den landsdækkende undersøgelse fra 2020.

2.1.1 Hvor længe de har været frivillige og tid brugt på frivilligt arbejde i Kræftens Bekæmpelse

Tabel 2.2 Antal år som frivillig i Kræftens Bekæmpelse og tid brugt på det frivillige arbejde den seneste måned og det seneste år. 2022. Gennemsnit.*

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020	Match 2021
Hvor mange år har du udført frivilligt arbejde inden for Kræftens Bekæmpelse?					
Gns. antal år	8,9	9,0	9,3	12,9	5,3
Hvor mange timer har du ca. udført frivilligt arbejde inden for Kræftens Bekæmpelse den seneste måned?					
Gns. antal timer seneste måned	8,6	14,2	3,9	15,0	15,4
Hvor mange timer har du ca. udført frivilligt arbejde inden for Kræftens Bekæmpelse det seneste år?					
Gns. antal timer seneste år	100,2	159,7	45,6	123,7	

Note: * Frivillige, der har været frivillige på flere områder, indgår med længstvarende område.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

Både de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige har været frivillige hos Kræftens Bekæmpelse i ca. 9 år i gennemsnit. Mange af de frivillige har således en ganske langvarig tilknytning som frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Frivillige på området for socialt udsatte (Match) har her i gennemsnit været tilknyttet den frivillige organisation, de på undersøgelsestidspunktet var aktiv i, i kortere tid. Det kan skyldes, at der på dette område er relativt flere unge, der er aktive i kortere perioder, fordi de er under uddannelse.

De kontinuerligt frivillige bruger selvklart en del mere tid på det frivillige end de episodisk frivillige. De kontinuerligt frivillige har den seneste måned brugt 14 timer i

gennemsnit og oplyser, at de det seneste år har brugt 159 timer i gennemsnit. De episodisk frivillige har oplyst, at de i gennemsnit har brugt 4 timer den seneste måned og 45 timer det seneste år i gennemsnit. Det gennemsnitlige timeforbrug den seneste måned blandt de kontinuerligt frivillige ligger på niveau med gennemsnittet for alle frivillige i Frivillighedsundersøgelsen 2020 og ligeledes på niveau med det, som de frivillige på området for socialt udsatte angiver (Match).

Som det fremgår af Tabel 2.3 er det langt de fleste af de kontinuerligt frivillige, der oplyser, at deres frivillige indsats er jævnt fordelt over de fleste af årets måneder (66 %). Omvendt er det 66 % af de episodisk frivillige, der oplyser at deres frivillige indsats foregår én eller få dage om året. Til sammenligning dominerer de kontinueret frivillige også på området for socialt udsatte (Match), hvor over 80 % af de frivillige svarer, at deres aktivitet er fordelt jævnt over året.

Tabel 2.3 Hvornår foregår dit frivillige arbejde inden for Kræftens Bekæmpelse typisk? Vælg det svar, som passer bedst. 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020*	Match 2021
Det er jævnt fordelt over de fleste af årets måneder	39	66	11	60	83
Det foregår flere gange om året i kortere perioder	7	10	6	25	6
Det foregår i én afgrænset periode eller er sæsonbestemt	14	13	16	34	3
Det foregår 1 eller få dage om året	40	10	66		8
I alt	100	100	100		100
Antal	2.151	1.214	1.149	2.534	728

Note: * Andel af de frivillige på mindst et frivilligområde.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

2.1.2 Ikke alle frivillige er medlemmer af Kræftens Bekæmpelse

Af de episodisk frivillige og de kontinuerligt frivillige, der yder en frivillig indsats for Kræftens Bekæmpelse, er hhv. 60 % og 68 % betalende medlemmer af Kræftens Bekæmpelse. Det er således relativt mange også blandt de kontinuerligt frivillige, der lægger en frivillig indsats uden at være medlemmer. Dette gælder også på området for socialt udsatte (Match), hvor ca. 45 % af de frivillige også arbejder for en given frivillig social organisation uden at være medlem. Ifølge den landsdækkende frivillighedsundersøgelse fra 2020 er det til sammenligning 78 % af de frivillige, der arbejder for en frivillig organisation eller forening, der også selv er medlemmer af den organisation eller forening, hvor de lægger en frivillig indsats. Frivilligt arbejde uden medlemskab er således mere udbredt i det frivillige sociale arbejde og i Kræftens Bekæmpelse end i den øvrige del af den frivillige sektor.

Tabel 2.4 Er du medlem af Kræftens Bekæmpelse? Vælg det svar, som passer bedst. 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020	Match 2021
Ja, jeg er betalende medlem	62	68	60	78*	54**
Nej	38	32	40	12	46
I alt	100	100	100	100	100
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849	644

Noter: * Frivillige, der er medlem af den organisation, som de arbejder frivilligt for.

** Heraf har 20 % svaret, at de har gratis medlemskab.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

2.1.3 Hvorfor kom de i gang med det frivillige arbejde?

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse nævner hyppigst, at grunden til, at de kom i gang med det frivillige arbejde, enten var, at de blev opfordret til det af nogle andre, eller/og deres egen interesse for arbejdet. Det er generelt de hyppigst nævnte grunde for at komme i gang med frivilligt arbejde, som det også fremgår af den store Frivillighedsundersøgelse fra 2020 (Espersen m.fl., 2021). For de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er der herudover mange, som nævner, at de kom i gang pga. pårørendes situation. Det gælder ikke mindst for de episodisk frivillige, hvor 40 % har pårørendes situation som en grund til at være frivillig i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige er den hyppigst nævnte grund egen interesse (44 %).

Tabel 2.5 **Hvorfor kom du i gang med det frivillige arbejde inden for Kræftens Bekæmpelse? Vælg gerne flere svar. 2022. Procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivilligheds-undersøgelsen 2020
Du blev opfordret, eller du blev valgt	33	38	32	51
Der blev annonceret efter ulønnet arbejdskraft	8	11	5	6
Du blev inspireret af en tv-udsendelse, avisartikel e.l. om frivilligt arbejde	5	3	6	3
Det var nødvendigt, så nogen måtte gøre det	9	8	11	22
På grund af børns aktiviteter	1	0	1	19
På grund af egen interesse	41	44	37	54
På grund af pårørendes situation	31	24	40	4
På grund af dit job eller din uddannelse	6	8	4	13
På grund af medlemskab	4	4	5	18
Du fik tid tilovers	16	24	7	9
Det var et tilfælde	5	6	5	8
Andre grunde end de allerede nævnte	12	13	12	7
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

2.2 Introduktion og formalisering

Halvdelen af de episodisk frivillige oplyser, at de ikke har fået en speciel introduktion i forbindelse med, at de begyndte som frivillig i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige er det til gengæld ca. en tredjedel, som havde en formel ansættelsessamtale, og en tredjedel, som nævner, at de deltog i en form for forventningsafstemning i forhold til arbejdsopgaver, ansvarsområder og lignende.

Hver fjerde kontinuerligt frivillig nævner, at de indgik en aftale fx i form af at skrive under på foreningens værdisæt eller lignende.

På området for socialt udsatte (Match) er forekomsten af både ansættelsessamtaler, jobbeskrivelser, frivilligaftaler og manualer endnu højere end for de kontinuerligt

frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Den højere grad af formalisering af de frivillige indsatser på området for socialt udsatte skyldes sandsynligvis, at de frivillige her ofte er i tæt kontakt med sårbare grupper på fx krisecentre og varmestuer. Dette kan kræve, at de frivillige oplæres i håndtering af vanskelige situationer og er indforståede med fx regler om tavshedspligt og andre etiske retningslinjer.

Tabel 2.6 Hvilke af følgende ting har du deltaget i i forbindelse med, at du startede som frivillig i Kræftens Bekæmpelse? Vælg gerne flere svar. 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Formel ansættelsessamtale(r)	18	31	3	44
Forventningsafstemning (i forhold til arbejdsopgaver, ansvarsområder o.l.)	23	34	13	51
Fået udleveret en jobbeskrivelse (beskrivelser af opgaver, samarbejder osv.)	14	17	10	28
Frivilligaftale (fx i form af at skrive under på foreningens værdisæt e.l.)	15	24	6	48
Lokale retningslinjer eller manualer (fx regler for, hvordan man omgås i fællesskab mv.)	19	26	13	35
Andre elementer, uddyb venligst	17	15	21	16
Ingen af ovenstående	35	21	48	-
Antal	2.151	1.214	1.149	713

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.2.1 Kursus eller uddannelse i forbindelse med det frivillige arbejde

Næsten en tredjedel af de kontinuerligt frivillige har inden for det seneste år deltaget i kursusforløb eller uddannelse i forbindelse med deres frivillige arbejde. Heraf har nogle af dem deltaget i onlinekurser. Det er nogenlunde samme andel som blandt de frivillige på området for socialt udsatte (Match). Det er kun få af de episodisk frivillige, som nævner, at de har deltaget i kurser eller uddannelse inden for de seneste 12 måneder.

Tabel 2.7 **Har du i inden for de seneste 12 måneder deltaget i kursusforløb eller uddannelse i forbindelse med dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse af følgende varighed? 2022. Procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivilligheds-undersøgel-sen 2020	Match 2021
Ja, et kursus af højst 1 dags varighed	9	16	4	10	16
Ja, et kursus, som strakte sig over 2 eller flere dage	6	11	2	8	6
Ja, et kursusforløb eller ud-dannelse over et længere forløb (fx en hel uge eller gentagne kursusdage)	0	0	0	4	7
Ja, et onlinekursus af højst 1 dags varighed	5	8	4	3	1
Ja, et onlinekursus over flere dage	0	1	0		50
Nej, jeg har ikke deltaget i et kursus inden for det seneste år	82	69	92	79	33
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849	499

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

2.2.2 Kurser, vejledning eller opkvalificering det seneste år

Over halvdelen af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse har deltaget i forskellige aktiviteter inden for det seneste år med henblik på vejledning eller opkvalificering i forbindelse med deres frivillige arbejde. Det drejer sig om interne forløb med henblik på, hvordan de kan gøre det bedre, det sted hvor de arbejder frivilligt, om faglige netværk for at kunne gøre det frivillige arbejde bedre, om forløb med vejleder, mentor eller supervisor i foreningen eller organisationen samt om seminarer eller konferencer, som har med det frivillige arbejde at gøre. Det er kun få af de episodisk frivillige, der har deltaget i sådanne aktiviteter. Sammenlignet med den generelle befolkningsundersøgelse er der en større andel af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse, der har deltaget i en aktivitet med henblik på læring eller kvalificering.

Tabel 2.8 **Hvilke af følgende aktiviteter har du deltaget i inden for det seneste år i forbindelse med dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivilligheds-undersøgelsen 2020
Interne forløb med henblik på, hvordan I kan gøre det bedre, det sted hvor du arbejder frivilligt	16	26	7	16
Faglige netværk for at kunne gøre det frivillige arbejde bedre	9	14	5	10
Forløb med vejleder, mentor eller supervisor i foreningen eller organisationen	7	11	2	7
Seminarer eller konferencer, som har med dit frivillige arbejde at gøre	8	14	5	8
Andre aktiviteter, som har haft til formål at gøre dig dygtigere til det frivillige arbejde, som du laver	7	11	5	12
Andre	6	7	5	1
Jeg har ikke deltaget i nogen kurser eller fået vejledning eller opkvalificering inden for det seneste år	64	45	81	68
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

2.2.3 Krav og betingelser for det frivillige arbejde

Omfanget af formalisering omkring det frivillige arbejde er lidt større for flere af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, end hvad der gælder for frivillige generelt ifølge Frivillighedsundersøgelsen fra 2020. Det gælder især for de kontinuerligt frivillige, hvor 31 % nævner, at introduktion og uddannelse er et krav for at få lov at arbejde frivilligt, 52 % nævner, at der er ansatte, som leder det frivillige arbejde, og 47 % oplyser, at de frivillige indsatser, som de deltager i, bliver evalueret eller vurderet på anden vis. Af de kontinuerligt frivillige har 27 % skrevet under på en kontrakt eller anden aftale om det frivillige arbejde, de udfører.

Tabel 2.9 **Hvordan passer følgende i forhold til dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020
Introduktion og uddannelse er et krav for at få lov at arbejde frivilligt	21	31	10	17
Der er ansatte, som leder det frivillige arbejde	42	52	30	32
Bliver de frivillige indsatser, du deltager i, evalueret eller vurderet på anden vis?	45	47	44	35
Har du skrevet under på en kontrakt eller anden aftale om det frivillige arbejde, du arbejder med?	16	27	5	15
Antal	2.151	1.214	1.149	2.489

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

2.3 Kræftens Bekæmpelses betydning for de frivillige

På en skala fra 1 til 7 svarer langt de fleste frivillige, at Kræftens Bekæmpelse har stor personlig betydning for dem, og at de vil anbefale en god ven at arbejde frivilligt i Kræftens Bekæmpelse. Noget færre af de frivillige svarer, at de personligt investerer meget i Kræftens Bekæmpelse, og at de føler et vist ejerskab til Kræftens Bekæmpelse (omtaler fx ofte Kræftens Bekæmpelse som "min" eller "vores"), at de ser sig selv som fortalere og/eller ambassadører for Kræftens Bekæmpelse, eller at de føler et stærkt tilhørsforhold til andre frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Men den gennemsnitlige score på skalaen fra 1 til 7 er højere blandt de kontinuerligt frivillige end blandt de episodisk frivillige. Sammenlignet med frivillige på området for socialt udsatte (Match) er der en tendens til, at især de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse scorer højere på de fleste af de opstillede mål for tilknytning og loyalitet. Det kan skyldes, at frivillige i Kræftens Bekæmpelse i meget høj grad identificerer sig med kræftsagen, og at mange er aktive i kraft af pårørende, der har været ramt af kræft. Frivillige i Kræftens Bekæmpelse har således en meget høj grad af loyalitet med organisationen.

Tabel 2.10 **I hvor høj grad stemmer følgende udsagn overens med din oplevelse af dit frivillige arbejde for Kræftens Bekæmpelse? Angiv dit svar på en skala fra 1-7, hvor 1 betyder 'slet ikke', og 7 betyder 'i høj grad'. 2022. Gennemsnitlig score.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Kræftens Bekæmpelse har stor personlig betydning for mig	5,7	5,8	5,7	4,4
Jeg vil anbefale en god ven at arbejde frivilligt i Kræftens Bekæmpelse	5,7	5,9	5,5	5,6
Jeg investerer personligt meget i Kræftens Bekæmpelse	4,3	5,1	3,7	4,1
Jeg føler et vist ejerskab til Kræftens Bekæmpelse (fx omtaler jeg ofte Kræftens Bekæmpelse som "min" eller "vores")	3,6	4,4	3,0	3,5
Jeg ser mig selv som en fortaler og/eller ambassadør for Kræftens Bekæmpelse	4,2	4,9	3,7	4,2
Jeg føler et stærkt tilhørsforhold til andre frivillige i Kræftens Bekæmpelse	3,9	5,0	3,1	3,7
Antal	2.151	1.214	1.149	640

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.3.1 Relation til ledelse

En meget stor andel af de kontinuerligt frivillige oplyser, at deres formand, koordinator eller leder er villig til at lytte til deres problemer med det frivillige arbejde, samt at vedkommende ofte yder hjælp og støtte. Det gælder også for de episodisk frivillige, men for en stor andel af de episodisk frivillige er dette spørgsmål dog ikke relevant. Dette skyldes sandsynligvis, at episodisk frivillige i kraft af den lave aktivitetsfrekvens og den måde, episodiske aktiviteter er organiseret på, sjældent er i kontakt med formand, koordinator eller leder i Kræftens Bekæmpelse.

På dette område er der en høj grad af lighed med det, som frivillige på området for socialt udsatte (Match) giver udtryk for. Andelen blandt Match-frivillige, der svarer, at de ofte får hjælp eller støtte, er dog noget højere end blandt frivillige hos Kræftens Bekæmpelse. Dette har sandsynligvis at gøre med, at frivillige på området for socialt udsatte oftere kan støde ind i udfordringer i kontakten med socialt udsatte grupper.

Tabel 2.11 Hvor ofte er din formand, koordinator eller leder villig til at lytte til dine problemer med det frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Aldrig	2,3	1,0	3,5	0,9
Sjældent	2,2	2,9	1,2	2,4
Sommetider	6,8	9,3	3,9	7,3
Ofte	15,5	21,2	9,8	20,2
Meget ofte	28,6	40,4	19,8	48,0
Ikke relevant	44,5	25,2	61,8	21,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	633

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

Tabel 2.12 Hvor ofte får du hjælp og støtte til dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse fra din formand, koordinator eller leder? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Aldrig	3,9	2,6	5,1	1,9
Sjældent	5,5	6,7	3,9	5,9
Sommetider	13,9	18,9	9,1	16,1
Ofte	17,3	23,2	11,6	19,6
Meget ofte	18,8	26,1	14,2	40,4
Ikke relevant	40,6	22,5	56,1	16,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	633

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.3.2 Opfattelse af rolle- og opgavefordeling

En meget stor andel af de frivillige er meget enige i, at der er en klar og tydelig rollefordeling imellem de professionelle i sundhedsvæsenet og de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, og at der er en klar og tydelig opgavefordeling imellem de professionelle i sundhedsvæsenet og de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det gælder både de kontinuerligt og de episodisk frivillige. Kun få af de frivillige oplever, at der i den forbindelse er modstridende forventninger til dem. Det samme gælder for de frivillige, der er aktive på området for socialt udsatte (Match).

Tabel 2.13 Hvordan passer følgende udsagn på dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? Angiv venligst dit svar på en skala fra 1-7, hvor 1 betyder 'slet ikke', og 7 betyder 'i høj grad'. 2022. Gennemsnitlig score.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021*
Der er en klar og tydelig rollefordeling imellem de professionelle i sundhedsvæsenet og de frivillige i Kræftens Bekæmpelse	5,4	5,6	5,3	6,0
Antal	1.010	725	425	104
Andel svar 'Ikke relevant'	53	40	63	Ikke oplyst

Note: * I Match-undersøgelsen har kun frivillige, der arbejder for en offentlig institution, fået dette spørgsmål.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

Tabel 2.14 Hvordan passer følgende udsagn på dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? Angiv venligst dit svar på en skala fra 1-7, hvor 1 betyder 'slet ikke', og 7 betyder 'i høj grad. 2022. Gennemsnitlig score.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021*
Der er en klar og tydelig opgavefordeling imellem de professionelle i sundhedsvæsenet og de frivillige i Kræftens Bekæmpelse	5,5	5,6	5,4	6,0
Antal	1.008	714	435	104
Andel svar 'Ikke relevant'	53	41	62	Ikke oplyst

Note: * I Match-undersøgelsen har kun frivillige, der arbejder for en offentlig institution, fået dette spørgsmål.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

Tabel 2.15 **Hvordan passer følgende udsagn på dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse? Angiv venligst dit svar på en skala fra 1-7, hvor 1 betyder 'slet ikke', og 7 betyder 'i høj grad'. 2022. Gennemsnitlig score.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021*
Der er modstridende forventninger til mig	1,6	1,7	1,6	2,2
Antal	1.132	747	522	104
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	47	38	55	Ikke oplyst

Note: * I Match-undersøgelsen har kun frivillige, der arbejder for en offentlig institution, fået dette spørgsmål.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.3.3 Tilfredshed med det frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse.

Både de kontinuerligt og de episodisk frivillige er i gennemsnit meget tilfredse med 1) deres indflydelse på, hvem de arbejder frivilligt sammen med, 2) deres indflydelse på mængden af deres frivillige arbejde, 3) deres indflydelse på, hvad de laver, 4) deres mulighed for at få oplæring i den frivillige indsats, de udfører, og 5) deres mulighed for at få støtte ved udfordringer i det frivillige arbejde.

Tabel 2.16 **Hvor tilfreds er du med følgende forhold i Kræftens Bekæmpelse? Angiv venligst dit svar på en skala fra 1-7, hvor 1 er 'meget utilfreds', og 7 er 'meget tilfreds'. 2022. Gennemsnitlig score.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Min indflydelse på, hvem jeg arbejder frivilligt sammen med	6,1	6,1	6,1	5,9
Antal	1.307	931	546	336
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	39	23	52	33
Min indflydelse på mængden af mit frivillige arbejde	6,2	6,1	6,2	6,3
Antal	1.652	1.080	765	436
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	23	11	33	13

Min indflydelse på, hvad jeg laver i mit frivillige arbejde	6,2	6,2	6,2	6,3
Antal	1.650	1.103	743	446
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	23	9	35	11
Muligheden for at få oplæring i den frivillige indsats, jeg udfører	5,5	5,5	5,4	5,8
Antal	1.084	837	404	378
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	50	31	65	25
Muligheden for at få støtte ved udfordringer i det frivillige arbejde	5,8	5,8	5,7	6,1
Antal	1.265	961	484	423
Andel svar 'Ikke relevant'. Procent	41	21	58	16

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

Tilfredsheden blandt frivillige i Kræftens Bekæmpelse ligger på nogenlunde samme niveau som blandt frivillige på området for socialt udsatte (Match).

2.3.4 Faglige aktiviteter

De fleste af de kontinuerligt frivillige har, siden de startede med at arbejde frivilligt, deltaget i faglige netværk (bl.a. med muligheder sparring mv.). En del har også fået vejledning eller hjælp til håndtering af svære situationer i det frivillige arbejde, især blandt de kontinuerligt frivillige. Endeligt har I alt 19 % af de kontinuerligt frivillige deltaget i individuelle udviklingssamtaler. Frivillige hos Kræftens Bekæmpelse deltager i denne type aktiviteter på et niveau, der svarer til det, man finder hos frivillige på området for socialt udsatte (Match). Man skal dog her være opmærksom på, at det er mellem 25 og 30 % af de frivillige, der ikke tilbydes faglige netværk eller vejledning til håndtering af svære situationer, og endnu højere andele – nemlig op omkring 40 % – der ikke tilbydes individuelle udviklingssamtaler. Match-projektet viste her, at frivillige, der har adgang til vejledning og samtaler, i højere grad giver udtryk for tilfredshed og ønske om at fortsætte som frivillig sammenlignet med frivillige, der ikke har denne mulighed (Henriksen m.fl., 2022).

Tabel 2.17 **Hvilke af følgende aktiviteter har du deltaget i siden, du startede med at arbejde frivilligt for Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.**

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Faglige netværk (bl.a. med muligheder for sparring, erfaringsudveksling mv.)	41,1	58,4	25,6	56,1
Antal	1.503	925	759	82
Andel svar 'Tilbydes ikke i foreningen/Er ikke blevet tilbudt'. Procent	30	24	52	30
Vejledning eller hjælp til håndtering af svære situationer i det frivillige arbejde	26,6	40,5	12,7	50,0
Antal	1.417	857	716	88
Andel svar 'Tilbydes ikke i foreningen/Er ikke blevet tilbudt'. Procent	34	29	38	25
Individuelle udviklingssamtaler (fx frivilligudviklingssamtaler)	11,4	19,1	3,3	28,1
Antal	1.251	712	675	64
Andel svar 'Tilbydes ikke i foreningen/Er ikke blevet tilbudt'. Procent	42	41	41	45

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.3.5 Oplevelse af konflikter mv.

Færre end halvdelen af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse har oplevet konflikt med en anden frivillig/andre frivillige, konflikt med en eller flere ansatte i foreningen, konflikt med offentligt ansatte, eller manglende fællesskab eller uretfærdig behandling. Og de, som har oplevet noget af dette, oplyser, at det sjældent sker. Sammenlignet med frivillige fra Match-undersøgelsen ser det dog ud til, at især kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse lidt oftere giver udtryk for at have oplevet konflikter med andre frivillige.

Tabel 2.18 Hvor ofte har du i dit frivillige arbejde for Kræftens Bekæmpelse oplevet følgende? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Konflikt med en anden/andre frivillig(e)				
Ofte	1,0	1,5	0,5	1,5
Af og til	5,0	6,9	3,6	2,5
Sjældent	15,3	22,8	9,1	14,7
Aldrig	56,8	59,7	54,0	72,5
Ikke relevant	21,9	9,1	32,9	8,8
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Konflikt med en eller flere ansat(te) i foreningen				
Ofte	0,4	0,4	0,4	0,3
Af og til	2,2	3,2	1,0	1,3
Sjældent	7,2	11,1	4,4	8,3
Aldrig	64,7	72,7	58,1	80,1
Ikke relevant	25,4	12,5	36,2	10,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Konflikt med en eller flere offentlige ansatte				
Ofte	0,1	0,2	0,1	0,2
Af og til	0,7	1,2	0,4	1,1
Sjældent	4,0	6,0	2,4	6,7
Aldrig	59,3	67,0	54,3	74,3
Ikke relevant	35,8	25,7	42,8	17,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Manglende fællesskab				
Ofte	1,3	1,6	0,8	3,1
Af og til	6,2	8,8	4,2	12,1
Sjældent	12,4	17,4	8,7	16,2
Aldrig	51,0	59,0	43,3	55,2

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Ikke relevant	29,2	13,3	43,1	13,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Uretfærdig behandling				
Ofte	0,7	1,2	0,4	0,3
Af og til	2,6	4,0	1,0	2,5
Sjældent	8,3	12,0	5,2	7,2
Aldrig	63,7	70,4	58,1	78,7
Ikke relevant	24,7	12,4	35,3	11,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	612

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.3.6 Socialt samvær

Halvdelen af de kontinuerligt frivillige er helt enige i, at det sociale samvær med andre fra Kræftens Bekæmpelse betyder meget for dem, og næsten en fjerdedel er delvist enige i dette. Det sociale samvær betyder selvklart mindre for de episodisk frivillige. Næsten halvdelen af de episodisk frivillige oplyser, at det sociale samvær med andre fra Kræftens Bekæmpelse ikke er relevant for dem. Sammenlignet med frivillige fra Match-undersøgelsen betyder det sociale samvær mere blandt de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Af de kontinuerligt frivillige er 46 % helt eller delvis enige i, at de ofte deltager i sociale arrangementer i Kræftens Bekæmpelse. Af de kontinuerligt frivillige er 58 % helt enige i, at i Kræftens Bekæmpelse støtter og hjælper man hinanden. Og ligeledes er 58 % af de kontinuerligt frivillige helt enige i, at der er et godt samarbejde mellem de frivillige og de ansatte i Kræftens Bekæmpelse. På disse områder ligner de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse de frivillige fra Match-undersøgelsen i frivillige sociale organisationer.

Tabel 2.19 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
Det sociale samvær med andre fra Kræftens Bekæmpelse betyder meget for mig				
Helt uenig	4,6	3,1	5,7	9,3
Delvis uenig	3,0	2,4	3,2	7,1
Hverken enig eller uenig	11,8	12,9	11,7	14,1
Delvis enig	17,9	22,5	13,6	27,8
Helt enig	32,9	49,6	18,5	30,5
Ved ikke/Ikke relevant	29,9	9,6	47,4	11,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Jeg deltager ofte i sociale arrangementer i Kræftens Bekæmpelse				
Helt uenig	19,7	11,2	27,2	12,6
Delvis uenig	7,8	8,5	7,4	12,1
Hverken enig eller uenig	13,5	17,0	10,3	11,9
Delvis enig	16,0	24,8	8,5	23,2
Helt enig	13,4	21,8	6,3	27,0
Ved ikke/Ikke relevant	29,5	16,8	40,3	13,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
I Kræftens Bekæmpelse støtter og hjælper vi hinanden				
Helt uenig	1,2	1,2	1,0	2,3
Delvis uenig	1,4	1,9	0,7	2,7
Hverken enig eller uenig	7,6	7,3	7,8	10,6
Delvis enig	15,1	19,7	11,8	19,5
Helt enig	42,7	57,6	29,8	51,2
Ved ikke/Ikke relevant	31,9	12,4	48,9	13,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Der er et godt samarbejde mellem de frivillige og de				

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
ansatte i Kræftens Bekæmpelse				
Helt uenig	1,5	1,9	0,9	2,2
Delvis uenig	1,3	1,6	1,1	2,0
Hverken enig eller uenig	6,4	6,3	6,4	6,4
Delvis enig	11,0	15,8	6,4	15,2
Helt enig	43,0	58,5	29,9	54,0
Ved ikke/Ikke relevant	36,9	16,0	55,4	20,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	604

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.4 Kontakt med brugere

Især blandt de kontinuerligt frivillige er der en del, som har direkte kontakt med brugere i Kræftens Bekæmpelse. Af de kontinuerligt frivillige oplyser 44 % , at de i høj grad har direkte kontakt med målgruppen/modtagerne/brugerne (dvs. ansigt-til-ansigt-kontakt), og 8 %, at de i høj grad har digital kontakt med målgruppen/modtagerne/brugerne (dvs. samtaler eller lignende over digitale platforme). Blandt de frivillige på området for socialt udsatte (Match) er den direkte ansigt-til-ansigt brugerkontakt endnu mere udtalt, idet mere end 70 % blandt disse har en sådan direkte kontakt.

Tabel 2.20 I hvor høj grad har du i dit frivillige arbejde i Kræftens Bekæmpelse ...? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
... direkte kontakt med målgruppen/modtagerne/brugerne? (dvs. ansigt-til-ansigt kontakt)				
I høj grad	37,0	44,2	29,8	72,3
I nogen grad	16,7	20,3	14,9	11,3
I mindre grad	10,0	11,9	8,6	6,7
Slet ikke	10,5	8,3	11,9	6,7
Ikke relevant	25,8	15,2	34,8	3,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
... digital kontakt med målgruppen/modtagerne/brugerne? (dvs. samtaler eller lignende over digitale platforme)				
I høj grad	5,9	8,6	4,4	15,4
I nogen grad	9,6	13,6	7,0	10,7
I mindre grad	12,3	16,2	9,6	25,0
Slet ikke	35,8	36,1	34,1	32,8
Ikke relevant	36,4	25,5	44,9	16,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	689

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.4.1 Positiv respons eller anerkendelse fra brugerne

Mange af de kontinuerligt frivillige oplever ofte, at de får positiv respons eller anerkendelse for deres frivillige indsats fra de brugere, de har kontakt med i Kræftens Bekæmpelse og fra pårørende til brugere i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige oplyser 60 %, at de altid eller ofte får det fra brugerne og 35 % at de altid eller ofte får det fra pårørende til brugerne. Det relativt høje niveau af positiv respons eller anerkendelse fra brugere ses også hos frivillige på området for socialt udsatte (Match), hvor mere end 70 % siger, at de ofte eller altid oplever at få positiv respons.

Tabel 2.21 Hvor ofte oplever du, at du får positiv respons eller anerkendelse for din frivillige indsats fra... 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Match 2021
... de brugere, du har kontakt med i Kræftens Bekæmpelse				
Altid	14,8	17,1	12,3	22,3
Ofte	36,5	43,1	31,3	49,0
Sommetider	14,0	15,9	12,4	18,4
Sjældent	4,8	4,9	5,0	4,9
Ikke relevant	30,0	19,0	39,1	5,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
... pårørende til brugere i Kræftens Bekæmpelse				
Altid	8,3	9,2	7,6	
Ofte	21,3	25,8	17,5	
Sommetider	14,2	16,5	12,9	
Sjældent	8,5	10,3	7,9	
Ikke relevant	47,7	38,2	54,1	
I alt	100,0	100,0	100,0	
Antal	2.151	1.214	1.149	

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Match-undersøgelsen 2021.

2.4.2 Begrundelser for at arbejde frivilligt

Tabel 2.22 Hvor stor betydning har forskellige grunde for dig til at udføre frivilligt arbejde i Kræftens Bekæmpelse? Score på en skala fra 1-7, hvor 1 betyder, at grunden ikke har betydning for dig, og 7 betyder, at denne grund har meget stor betydning. 2022. Gennemsnitlig score.

Begrundelse for frivilligt arbejde: På en skala fra 1-7, hvor stor betydning har det …	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020	Match 2021
… at du som frivillig kan gøre noget på områder, som interesserer dig	4,99	5,49	4,61	5,69	
… at du som frivillig deltager i et socialt fællesskab, som du kan lide	4,26	5,17	3,49	5,42	5,16
… at du som frivillig kan gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet	4,85	5,06	4,75	5,37	5,20
… at du som frivillig bliver gladere for dig selv	4,50	4,76	4,28	4,69	
… at du kan lære mere om det, du arbejder med	3,93	4,57	3,41	4,57	3,00
… at du som frivillig lærer noget gennem praktisk erfaring	3,75	4,43	3,19	4,55	
… at du som frivillig viser medfølelse for dem, som har det værre end dig	4,81	4,94	4,71	4,45	
… at du føler dig betydningsfuld, når du arbejder som frivillig	4,18	4,54	3,89	4,12	4,55
… at du har venner, som arbejder frivilligt	2,92	3,16	2,72	3,66	2,11
… at du kan få kontakter, som kan hjælpe dig i arbejdslivet senere	2,02	2,14	1,94	3,17	2,31
… at det er godt at have papir på, at man har arbejdet som frivillig	1,80	1,92	1,74	2,51	
… at du oplever et socialt pres for at deltage	1,54	1,62	1,50	1,94	
… at du som frivillig gør noget for en vigtig sag	6,31	6,31	6,34		
… at du som frivillig støtter vigtig forskning	6,12	6,00	6,31		
… at du som frivillig gør noget godt for andre	6,29	6,32	6,30		
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849	640

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse begrunder i meget høj grad deres indsats med, at det netop er arbejdet i Kræftens Bekæmpelse, der er årsagen til, at de lægger en frivillig indsats. På en skala fra 1 til 7 får begrundelserne 'at du som frivillig gør noget for en vigtig sag', 'at du som frivillig støtter vigtig forskning' samt 'at du som frivillig gør noget godt for andre' en gennemsnitlig score over 6 blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det gælder både de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige. Disse tre begrundelser er tilføjet i spørgeskemaet til frivillige i Kræftens Bekæmpelse ud over de begrundelser, som der er blevet spurgt til i Frivillighedsundersøgelsen. I Frivillighedsundersøgelsen fra 2020 er topscorerne 'at du som frivillig kan gøre noget på områder, som interesserer dig', 'at du som frivillig deltager i et socialt fællesskab, som du kan lide' og 'at du som frivillig kan gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet'. Disse begrundelser er også hyppigt nævnt af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, men bliver altså overgået af de begrundelser, der knytter sig specielt til arbejdet i Kræftens Bekæmpelse.

I Match-undersøgelsen var der kun medtaget et mindre udvalg af de begrundelser, som de frivillige i Kræftens Bekæmpelse blev bedt om at tage stilling til. På disse begrundelser, som fx betydningen af fællesskab og vigtigheden af at gøre noget for lokalsamfundet, er de to grupper af frivilliges vurderinger stort set ens. I Match-undersøgelsen blev der dog også eksperimenteret med at tilføje en ny begrundelse, nemlig vigtigheden af at 'yde et bidrag til mennesker, du har sympati med'. Denne begrundelse opnåede den højeste tilslutning med en gennemsnitsscore på 6,0. For både frivillige i Kræftens Bekæmpelse og frivillige på området for socialt udsatte vurderes det altså som meget væsentligt, at man igennem den frivillige indsats kan gøre noget for en sag eller personkreds, man er optaget af.

2.5 Har (haft) kræft inde på livet

Over 90 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse oplyser, at de selv har haft kræft inde på livet (fx som kræftpatient eller pårørende). Det gælder også for gruppen af episodisk frivillige. Dette understreger, hvor stor betydning selve sagen har for de frivilliges engagement.

Tabel 2.23 Har du eller har du tidligere haft kræft inde på livet (fx som kræftpatient eller pårørende)? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Ja	90,7	90,5	91,1
Nej	9,0	9,1	8,7
Ved ikke	0,3	0,4	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022.

2.5.1 Betydning for helbred

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse tror i lidt mindre udstrækning end alle frivillige på, at man får et bedre helbred af at arbejde frivilligt. Her spiller det muligvis ind, at de frivillige er aktive i en sygdomsforening som Kræftens Bekæmpelse.

Tabel 2.24 I hvilken grad tror du, at man får et bedre helbred af at arbejde frivilligt i Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020
I meget høj grad	5	6	4	10
I høj grad	14	17	11	26
I nogen grad	33	34	31	39
I mindre grad	19	17	20	17
Slet ikke	30	26	35	9
I alt	100,0	100,0	100,0	101
Antal	2.151	1.214	1.149	2.849

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

2.6 Overvejer at stoppe som frivillig

Det er relativt færre af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse end i den landsdækkende undersøgelser, der har besluttet sig for at stoppe eller overvejer at stoppe som frivillige. Niveauet blandt de frivillige hos Kræftens Bekæmpelse svarer til det, man også fandt på området for socialt udsatte (Match). Også her var det bemærkelsesværdigt få frivillige, der enten havde besluttet at stoppe eller overvejede dette. Den høje grad af loyalitet over for organisationen og væsentligheden af sagen, som vi har beskrevet tidligere i rapporten, kan her spille ind.

Tabel 2.25 Hvilke af følgende udsagn passer bedst til dine tanker om din fremtid som frivillig i Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivilligheds-undersøgelsen 2020	Match 2021
Jeg har besluttet mig for at stoppe	4,6	6,0	3,2	12	1,6
Jeg overvejer at stoppe	8,2	10,3	7,0	17	9,2
Jeg fortsætter som nu	79,8	75,0	83,5	58	70,9
Jeg fortsætter og vil gerne arbejde mere frivilligt	7,4	8,7	6,4	13	18,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149	2.534	612

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, Frivillighedsundersøgelsen 2020 og Match-undersøgelsen 2021.

2.6.1 Begrundelser bag overvejelse om at stoppe

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse begrunder helt overvejende deres overvejelser om at stoppe med svar i 'Andre grunde', hvilket ikke er særligt oplysende. Som det er tilfældet i Frivillighedsundersøgelsen fra 2020, er den hyppigst nævnte årsag, at de frivillige mangler tid og hellere vil bruge tiden på noget andet. Herudover er det lidt flere blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, som oplyser, at de savner anerkendelse, hvilket især gælder blandt de kontinuerligt frivillige, der overvejer at stoppe som frivillige. Sammenlignet med den generelle befolkningsundersøgelse nævnes manglende tid og manglende interesse dog i mindre grad som begrundelse for at overveje at stoppe blandt frivillige hos Kræftens Bekæmpelse, mens omvendt manglende anerkendelse nævnes relativt oftere.

Tabel 2.26 Hvorfor overvejer du at stoppe? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivilligheds-undersøgelsen 2020
Det interesserer dig ikke længere	1,8	2,5	0,9	13,8
Du savner anerkendelse	10,2	12,1	6,0	5,9
Du har ikke råd	0,4	0,5	0,0	2,2
Du har ikke tid eller vil hellere bruge din tid på noget andet	35,8	34,3	35,9	51,3
Du har en sygdom eller et handicap	11,3	10,1	10,3	14,0
Du har haft dårlige oplevelser som frivillig	13,1	13,1	11,1	8,2
Du bliver ramt af regler for modtagelse af offentlige ydelser (fx kontanthjælp, dagpenge, efterløn e.l.)	0,7	0,5	0,9	1,7
Der stilles større og større krav til os frivillige	11,0	13,6	10,3	7,9
Der er ikke længere brug for det frivillige engagement	2,9	3,5	1,7	6,7
Det nytter ikke noget	1,1	0,5	1,7	3,2
Andre grunde	47,4	48,8	53,0	24,7
Antal	274	198	117	821

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

2.6.2 Medlemskab af en anden kræftspecifik forening

Cirka 6 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er også medlem af en anden kræftspecifik forening. Dette drejer sig om en lang række forskellige specifikke kræftrelaterede foreninger, som det fremgår af Tabel 2.27.

Tabel 2.27 Er du medlem af en anden kræftspecifik forening? (fx Dansk Brystkræft Organisation eller Foreningen Cancerramte Børn?) 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Ja	5,8	6,7	5,1
Nej	94,2	93,3	95,0
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal	2.151	1.214	1.149

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022.

Tabel 2.28 Hvilken af følgende foreninger er du medlem af? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Blærekræftforeningen	0,1	0,1	0,0
COPA – Stomiforeningen	0,1	0,1	0,0
Dalyfo – Dansk Lymfødem Forening	0,2	0,3	0,1
Dansk Myelomatose Forening	0,2	0,3	0,1
Danyca – Dansk Nyrecancer Forening	0,2	0,3	0,1
DBO – Dansk Brystkræft Organisation	1,9	2,5	1,6
DLHM – Dansk Landsforening for Hals- og Mundhuleopererede	0,0	0,0	0,0
Foreningen Cancerramte Børn	0,7	0,3	1,0
HjernetumorForeningen	0,3	0,3	0,3
KIU – Patientforeningen Kræft i underlivet	0,2	0,3	0,2
Landsforeningen – Bryd Grænser	0,2	0,4	0,1

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Netpa – Foreningen for patienter med neuroendokrine tumorer	0,1	0,2	0,0
Netværket for hals- og mundhule-kræft	0,1	0,1	0,0
Pancreasnetværket	0,1	0,2	0,1
Patientforeningen Modermærke-kræft	0,1	0,1	0,3
Patientforeningen Netku – Netværk for Kræftbehandling i Udlandet	0,1	0,2	0,1
Proof of Life	0,0	0,0	0,0
PROPA – Prostatakræftforeningen	0,8	0,9	0,6
Senfølgerforeningen	0,6	0,8	0,4
Tarmkræftforeningen	0,2	0,3	0,1
Anden kræftspecifik forening	0,9	0,8	1,0
Antal	2.151	1.214	1.149

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022.

2.7 Frivilligt arbejde uden for Kræftens Bekæmpelse

Mange af de Frivillige i Kræftens Bekæmpelse er også aktive som frivillige uden for Kræftens Bekæmpelse. Det drejer sig om 57 % af alle frivillige, herunder 62 % af de episodisk frivillige og 55 % af de kontinuerligt frivillige. Den frivillige indsats uden for Kræftens Bekæmpelse bliver lagt bredt ud over de forskellige områder for frivilligt arbejde.

Tabel 2.29 Har du inden for det seneste år arbejdet frivilligt inden for et eller flere af følgende områder uden for Kræftens Bekæmpelse? 2022. Procent.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Kultur (fx museer, lokalhistoriske arkiver, sangkor, teater)	12,2	14,1	12,0
Idræt (fx sportsklubber, danseforeninger, svømmehaller)	19,5	16,4	23,7
Fritid i øvrigt (fx hobbyforeninger, slægtsforskning, spejder)	6,9	6,4	7,8
Uddannelse, undervisning og forskning (fx skolebestyrelse, voksen- og fritidsundervisning, husholdningsforening, studenterforening)	5,2	4,6	5,7
Sundhed og sygdom (fx bloddonor, patientforening, krisehjælp)	8,2	8,0	9,0
Det sociale område (fx pensionistforeninger, væresteder, flygtningevenner, daginstitutionsbestyrelser)	9,8	10,1	11,1
Miljø (fx naturfredning, dyreværn, selvejende haver)	2,3	2,0	2,8
Bolig og lokalsamfund (fx beboerforeninger, antenneforeninger, andelsforeninger, grundejerforeninger)	11,6	11,5	12,7
Fagligt arbejde og erhvervs- og brancheorganisationer (fx fagforbund, handelsstandsforening, turistforening)	2,7	2,6	3,1

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022
Rådgivning og juridisk bistand (fx forbrugerorganisationer, menneskerettigheder, retshjælp)	0,8	0,7	1,0
Politik og partiforeninger (fx vælgerforeninger, græsrodsorganisationer, kvindebevægelse)	5,3	5,1	5,9
Internationale aktiviteter (fx humanitære, freds- og solidaritetsorganisationer)	3,4	2,3	4,4
Religion og kirke (fx menighedsarbejde, søndagsskole)	5,0	5,5	4,9
Andre områder end ovenstående	10,4	10,7	10,3
Frivilligt arbejde i alt uden for Kræftens Bekæmpelse	56,9	54,6	61,7
Antal	2.151	1.214	1.149

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022.

2.7.1 Anciennitet og tid brugt på frivilligt arbejde uden for Kræftens Bekæmpelse

Frivillige i Kræftens Bekæmpelse, der også er frivillige uden for Kræftens Bekæmpelse, har i gennemsnit arbejdet frivilligt i 18 år uden for Kræftens Bekæmpelse. Det afspejler både den høje gennemsnitsalder blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, samt at de frivillige er personer med ressourcer, der også er blevet anvendt til en frivillig indsats uden for Kræftens Bekæmpelse.

I gennemsnit har de frivillige lagt 19 timer uden for Kræftens Bekæmpelse den seneste måned og 154 timer det seneste år. Begge tal er større end det gennemsnitlige timetal for samtlige frivillige i befolkningen, som det fremgik af befolkningsundersøgelsen fra 2020.

Tabel 2.30 Antal år som frivillig samt tid brugt på frivilligt arbejde uden for Kræftens Bekæmpelse. 2022. Gennemsnit.

	Alle frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Episodisk frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022	Alle frivillige, Frivillighedsundersøgelsen 2020
Antal år som frivillig uden for Kræftens Bekæmpelse. Gns.	18	18	19	12,9*
Antal	1.204	652	699	1.890
Antal timer frivilligt arbejde den seneste måned uden for Kræftens Bekæmpelse. Gns.	19	18	20	15
Antal	1.223	663	709	1.890
Antal timer frivilligt arbejde det seneste år uden for Kræftens Bekæmpelse. Gns.	154	157	156	124
Antal	1.223	633	709	1.890

Note: * Antal år medtaget fra det frivilligområde, hvor det højeste antal år er oplyst.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022 og Frivillighedsundersøgelsen 2020.

3 Erfaringer blandt frivillige, brugere og professionelle

I mange af Kræftens Bekæmpelses tilbud til kræftramte og deres pårørende er der både professionelle og frivillige og, som det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, en høj grad af professionel rammesætning og kursusvirksomhed omkring det frivillige arbejde. Men der er også aktiviteter, der er drevet af frivillige alene og opstartet i lokalforeningerne, og der er også mange aktiviteter, der udelukkende er professionelle, herunder især de sundhedsfaglige.

I dette kapitel undersøger vi erfaringer blandt frivillige og brugere af tilbud med udvalgte kontinuerligt frivillige, dvs. frivillige, der kontinuerligt bidrager til konkrete aktiviteter. Gennem interviews har vi zoomet ind på nogle af de kontinuerligt frivillige i udvalgte aktiviteter i Kræftens Bekæmpelse. Vi har både gennemført interviews blandt aktiviteter igangsat af de frivillige selv i lokalforeningerne og aktiviteter rammesat af medarbejdere i Kræftens Bekæmpelse.

Analyserne baserer sig især på seks gruppeinterviews, men også på interviews med kun enkelte frivillige og enkelte professionelle, der deltog i enkelte af grupperne. Vi har især fokus på såkaldte patientstøtteaktiviteter, værtsfrivillige og frivilligt tilbud til mænd, da disse ifølge respondenterne selv har en tydelig positiv betydning for kræftramte. Derudover kan indsigt i disse aktiviteter og frivillige bidrage til at besvare undersøgelsesspørgsmål 2 vedr. det frivillige arbejdes betydning for de kræftramte.

Forskellene på patientstøttefrivillige, værtsfrivillige og frivillige i særlige mandetilbud er her, at de værtsfrivillige ikke driver et kontinuerligt tilbud om fællesskab i form af en cafe eller et aktivitets- og værested for mænd, men at de byder velkommen og støtter deltagere, der ankommer til et kommunalt sundhedscenter for kræftramte. Frivillige og deltagere i det særlige tilbud for mænd deltager i et tilbud, der minder mere om et foreningstilbud med kontinuerlige aktiviteter og samvær i et særligt lokale, som kommunen har stillet til rådighed. Patientstøttecafeerne drives typisk hver 14. dag i et par timer ad gangen. De enkelte frivillige i tre interviews driver forskellige aktiviteter for og sammen med kræftramte.

Analyserne er ikke fyldestgørende for alle typer af frivillige aktiviteter, men giver os indblik i nogle af de aktiviteter, der ifølge respondenterne selv har betydning for kræftramte.

Analysen er inddelt i to hovedtemaer, hhv. 1) kræftens betydning for det frivillige arbejde og 2) deltagelse og motivation i det frivillige arbejde. Gennem analyser af kræftens betydning for det frivillige arbejde og deltagelse og motivation i det frivillige arbejde fokuserer analysen på, hvordan det frivillige arbejde blandt særligt patientstøtter og værtsfrivillige, men også et særligt tilbud til kræftramte mænd imødekommer behov hos kræftramte.

3.1 Kræftens betydning for det frivillige arbejde

Forskellige grupper af kræftpatienter bruger Kræftens Bekæmpelses patientcafeer i forbindelse med sundhedstilbud i kommunerne, der typisk er placeret i sundhedshuse. Patientcafeerne i vores interviews er drevet af patientstøttefrivillige, og deltagerne i patientcafeerne er oftest ældre kræftpatienter i et rehabiliterings- og træningsforløb i kommunalt regi, der kommer ind i cafeen efter træning. Der er også enkelte, der (stadig) deltager i patientcafeerne, selvom deres træningsforløb er ophørt, "fordi det er så hyggeligt og givtigt", og de frivillige fortæller, at der også har været enkelte deltagere under 50 år. Men de yngre kommer typisk ikke så mange gange. De frivillige fortæller, at man har forsøgt at etablere cafeer for yngre aldersgrupper, men det har været svært at finde frivillige til at drive dem. En frivillig fortæller:

> *Der var de kun tre frivillige, og det var lige svært nok, fordi det skulle jo være mindst to ad gangen. Det vil sige, at der var altid én ud af de tre, der næsten var på hele tiden. Altså, det var ikke meget fri, de kunne få. Og selvom man annoncerede, så var der ikke den store tilslutning.*

Det betyder, at der i dette tilfælde er yngre kræftpatienter, der potentielt kunne have behov for et cafetilbud for yngre kræftramte. Det har blot ikke indtil videre været muligt at finde frivillige til at drive det.

Cafeerne er i vores kvalitative materiale placeret direkte i fysisk forlængelse af træningstilbud til kræftpatienter, og det fremgår af interviews, at det er afgørende for tilgængeligheden og brugen af cafeerne.

Også det særlige tilbud til mænd er placeret i en bygning i fysisk nærhed til et fagligt sundhedstilbud til kræftramte, drevet af både Kræftens Bekæmpelse og kommunen. Det betyder, at de fagprofessionelle kan henvise mænd i rehabiliteringsforløb til aktivitets og samværstilbud for mænd.

I patientcafeerne kan det også være afgørende for brugen af cafeerne, at deltagerne har netværket, mens de har trænet. Mange kommer ned i cafeen sammen og bliver inviteret af andre deltagere fra deres træningshold. En frivillig fortæller:

> *Og de er gode til at få hinanden med, altså når de har været til træning et par gange, så kender de hinanden også. Så tager de hinanden med. (...) Så kommer de i grupper direkte fra træning.*

I cafeerne er det også afgørende, at de frivillige netværker med både hinanden og trænerne i sundhedshuset, og at trænerne fortæller deltagerne, at de kan deltage i cafeen efter træning. I nogle af cafeerne går de frivillige også ned til træningen og opsøger deltagerne med en personlig invitation til cafeen.

Deltagernes fælles udgangspunkt er et kræftbehandlingsforløb, men det er ikke kræften, der fylder i deres samvær i cafeen. Tværtimod udtaler de fleste deltagere og frivillige, at de "ikke gider at tale sygdom hele tiden". Det gælder også mændene i det særlige mandetilbud. En deltager siger fx:

> *Altså for mig er det vigtigt, alt det man også kan* [ud over at være syg, red.]. *Altså at kræften ikke fylder det hele.*

> *Da jeg gik til genoptræning, her var der en, som sagde: "Jamen skal du ikke med ned og have en kop kaffe og sådan noget?" Nej, jeg gider ikke sidde og snakke sygdom. Så siger han, det er alt andet, der bliver snakket om. Ja, der bliver faktisk ikke snakket sygdom. Medmindre du lige står med et eller andet: Hey, hvad gør jeg lige angående det her? Ja. Så kan du få noget råd og vejledning om, hvor du skal henvende dig og sådan noget der. Men ellers er det jo alt andet. Det er et pusterum.*

De mænd, vi har interviewet i et særligt tilbud for mænd, deltager ofte kontinuerligt, og der udtrykkes oplevelser af, at deltagerne udgør hinandens netværk og venner. En deltager fortæller:

> *Vi er oppe i den alder, hvor nogle af vores venner forsvinder, og så må vi jo søge andre steder hen. Vi er godt nok samme alder som de venner, der forsvinder, men jeg er meget begejstret for den her forening.*

En frivillig fortæller om en ny mandlig deltager, der blev så glad over at deltage, at hans kone troede, at han havde fået en ny elskerinde. Den frivillige fortæller:

> *Han var blevet opereret i halsen og ville bare have noget vand. Han kunne ikke smage noget overhovedet. Men han blev her hele dagen, var med til*

at synge om aftenen, og spise om aftenen. Og så kom han også næste onsdag. Så siger han: "Du har givet mig et problem. Min kone siger, at jeg har fået en elskerinde". "Hvad mener hun med det?", spørger jeg. Han siger, "Jeg kom smilende hjem sidste onsdag efter at have været hos jer, og det havde jeg ikke gjort i årevis".

Både patientcafeer og særlige tilbud til mænd er på den ene siden fællesskaber, som eksplicit er skabt på baggrund af menneskers oplevelser med kræftbehandlingsforløb, men fællesskabet omkring kræft er ikke primært præget af dialog om kræft. Kræften er selve anledningen til, at man mødes, og alle ved, at de kan snakke om deres sygdom og fx erfaringsudveksle med de andre efter behov, men det er ikke primært kræften, der eksplicit fylder. Det er fællesskabet og samværet.

Og ved du hvad, det [kræften, red.] *kan man gå hjem og begrave sig i sammen med familien, og det gør man. Men der må også godt være et sted, hvor der er et frirum, og det er der her.*

Der skal være et frirum. Men selvfølgelig, hvis der er nogen, der spørger ind, så svarer vi. Hvis der er nogen, der lige vil spørge ind til noget. Men ellers, vil jeg sige, så er det meget, meget lidt, vi snakker om kræften. Der kommer enkelte, der spørger os. (...) Man er ikke forpligtet til at snakke om sygdommen. Man kan bare komme.

Man kan sige, at når man går alene, så går man jo også og tænker på det hele tiden, ikke? Ja. Man har det jo i baghovedet, ikke? Og så er det jo meget rart, når man så kommer ud og skal snakke med andre, at man, ja som du sagde, får et frirum. Man ikke behøves at snakke om det. Man kommer lidt væk fra det, ikke? Sådan at det er noget lidt andet, ikke? Man kan lægge det lidt bag sig, når man er her, ikke?

Andre beskriver, at de kommer "fordi de har brug for at komme ud af deres hjem" og være sociale sammen med andre, så sygdom ikke fylder det hele. Nogle af brugerne beskriver, at de "hver gang får nogle gode grin" undervejs, og at det sociale samvær er motivationen for at komme. En bruger siger fx:

Jeg kommer her, fordi jeg synes, det er hyggeligt her. Og så møder man nogle af dem, man har trænet sammen med. Og det er da rart at komme ud og snakke med nogle også.

Fællesskabet omkring kræft rummer således en ambivalens omkring, at der er en fælleshed om sygdommen, der indebærer, at den ikke er det primære omdrejningspunkt for samværet. Mange udtrykker, at de kommer for at få et pusterum fra

kræften. De er generelt meget bekymrede for deres kræftsygdom, men når de kommer i cafeen eller i mandetilbuddet, kan de få et pusterum.

3.1.1 Erfaringsudveksling om kræft

Men det betyder ikke, at deltagerne slet ikke taler om kræft. Det er bare ikke det primære. Flere deltagere fortæller, at der er en fælles bevidsthed om, at de alle "har fået prikket", og at det er en stor lettelse, at man kan stille spørgsmål om kræftforløb og behandling til de andre, uden at folk bliver forskrækkede. Man kan tale mere bramfrit og detaljeret om sygdom, fordi de andre deltagere har prøvet det. Men det fylder ikke alt. Eksempelvis udtrykker en bruger om erfaringsudvekslingen med de andre:

> *Man bliver enten bekræftet eller afkræftet i det billede, man selv gør sig om det, man nu enten skal eller har været i. Og der er det jo mange gange, at man har en eller anden idé om, at, åh gud... altså bare det nu ikke er sådan og sådan. Fordi vi bliver jo proppet med informationer i samtlige medier. Der er jo ikke en avis, hvor der ikke er et eller andet. Men her er det den virkelige verden.*

Erfaringsudvekslingen fra "den virkelige verden" er på en og samme tid ærlig, jordbunden og udramatisk og uden den bekymring og angst, der ofte kendetegner dialogen om kræft med pårørende. En deltager siger:

> *Noget af det, jeg blev mest betaget af, da jeg kom her: Der var ikke nogen, der sad og havde ondt af mig, vel? De lod mig bare være.*

Flere beskriver det som givtigt med et rum, hvor man kan få indblik i andres erfaringer med det samme, som man selv kæmper med, og at blive mødt uden bekymring. Det sætter ens egen sygdom og bekymring i perspektiv. En bruger siger:

> *Så det er rart at møde nogle andre, som har et eller andet. (...) Så tænker man: "Jeg har det faktisk ikke så slemt alligevel". Og så bliver man kvikket lidt op, ikke? (...). Jeg ved godt, det er måske ikke pænt, men det har holdt mig i gang. Det der med, at der hele tiden er nogen, der havde det værre end mig, (...) og også godt med nogle succeshistorier.*

Det kan fx være givtigt, at man kan opleve, at de andre har haft samme eller værre forløb og er kommet igennem det. Det kan bidrage til at afdramatisere ens eget kræftforløb og dulme bekymringen. En deltager udtrykker:

Jeg kommer mest, fordi jeg synes, det er rart at snakke med nogle, der også har kræft, og hvordan de har haft det i deres forløb. (...) Det er rart at vide, at bare fordi man har fået en diagnose eller en sygdom, så kan man godt komme ud på den anden side. Det er måske slet ikke så slemt, som jeg et eller andet sted har forestillet mig til at starte med.

Når deltagerne snakker om kræft med hinanden, kan de gøre det umiddelbart og ærligt og uden, at de, der lytter, chokeres eller får ondt af dem. En deltager fortæller:

Man kan jo ikke vælte ud med alle sine problemer, og hvad man ellers har oplevet i forbindelse med det forløb her [uden for sammen med andre, ikke-kræftramte, red.]. *Det kan man ikke. Så det er kun her* [blandt ligesindede, red.], *at det sker.*

En anden supplerer med at betone, at deltagernes fælles erfaringer med kræft betyder, at de har den samme forståelse:

Nogle har måske været igennem kemo, nogle har været igennem stråler, nogle har været igennem operation. Så vi ved ligesom, hvad den anden måske har været igennem. Så man ligesom kan godt sætte sig ind i nogle ting, ikke? Vi har den samme forståelse.

Det implicitte fællesskab omkring kræft giver således også anledning til en mere ligeværdig og gensidig udveksling af erfaringer, som deltagerne kan bruge til at dulme deres bekymringer.

3.1.2 De frivillige har "to ører og en mund"

De frivillige i cafeerne betoner, at deres rolle først og fremmest er at sørge for den praktiske forberedelse (lave kaffe, købe ind osv.), byde velkommen, holde snakken i gang, svare på spørgsmål og rådgive om, hvor man kan få hjælp. Men vigtigst af alt er deres opgave, at lytte til deltagerne og "have to ører og kun en mund". Dermed menes, at de frivillige skaber en inviterende og rumlig stemning gennem at være lydhøre frem for at sætte egne erfaringer eller interesser i centrum. En frivillig fortæller:

Vi [frivillige, red.] *har den samme sociale samværsfølelse af, at vi gør noget godt, og vi kan spejle os i deltagerne og den tilkendegivelse, vi får fra deltagerne. Hvis de sidder og er kede af det, så har vi empatien med i vores arbejde. Altså, de er meget åbne over for os. Og det er jo ikke sådan, at vi sidder og siger, at det ikke går så godt, og nu må du lige fortælle. Men*

vi er meget lyttende og medfølende. De snakker meget med os om alt muligt. Ja, det gør de, og vi spørger selvfølgelig også ind. (...) For eksempel sådanne noget med, at hvis der er en, der fortæller, at nu skal jeg starte kemo igen eller sådan noget, så siger man: "Var det slemt eller var det godt?"

Det betyder, at de både understøtter snakken og den gode stemning, samtidig med at de følger med i og lytter til deltagernes erfaringer med kræften. En frivillig fortæller:

Det er jo ikke bare, at vi serverer en kop kaffe. Det er jo ligeså meget det samvær, vi har med jer, at vi fornemmer og følger med i op- og nedgangssituationer.

De frivillige har en venskabelig og medmenneskelig omsorg for deltagerne og udgør et netværk, der lytter og følger med i op- og nedture. Flere af de frivillige kommer, fordi det bidrager til deres egen proces med at (for)blive og være raske eller "ikke at have ondt af sig selv". Som en frivillig udtrykker det:

Jeg startede med at træne hernede, efter et cancerforløb. Og så kom jeg herop og tænkte, at det der rygklapperi [i cafeen, red.]*, det er ikke noget for mig. Men nu går jeg ind og prøver at se, hvad det er. Og jeg fik lov at sidde og kigge og holde min mund. Og så tænkte jeg, at det er ikke så tosset, og så snakkede de om alt muligt andet end sygdom. Det kan jeg godt lide. Og da jeg så var færdig med at gå og have ondt af mig selv, så begyndte jeg her. Jeg har været her i efterhånden nogle år.*

De frivillige mænd i det særlige tilbud rettet mod mænd indtager også forskellige frivilligroller. Nogle koordinerer aktiviteter eller laver administrativt arbejde, nyhedsbreve og lignende, mens andre laver mad, ordner cykler eller træner. Der er frivillige med særlige ansvarsområder, men der er også en kultur, hvor hver deltager bidrager til fællesskabet med det, de kommer med. En frivillig deltager fortæller:

Vi kommer med hver vores indfaldsvinkel fra det liv, vi har haft, og vi kan jo nogle forskellige ting. Det vidner vores værksted jo også om, at der er nogle, der kan nogle ting, og det giver man sig i kast med. Jeg er selv en gammel pædagog, og jeg er vant til det der med en saks og et stykke papir i lommen.

I det særlige tilbud rettet mod mænd drives kontinuerlige aktiviteter som i en forening, og erfaringerne både i cafeerne og i det særlige tilbud for mænd viser, at der er behov for kontinuerlige aktiviteter og forskellige former for samvær mellem

kræftramte. Flere fortæller, at der også er behov for yderligere tilbud til pårørende og til yngre kræftramte, men at der ikke er tilstrækkeligt med frivillige eller fokus på disse målgrupper i Kræftens Bekæmpelse. Der findes tilbud til disse målgrupper, men det er de frivilliges vurdering, at de ikke er kendte, tilstrækkelige eller geografisk dækkende.

På tværs af aktiviteterne fremgår det af de kvalitative interviews, at både kræftpatienter og pårørende deltager i de frivillige aktiviteter. Dog er langt de fleste kræftramte. Netværk, erfaringsudveksling, socialt samvær og genkendelse og mellemmenneskelig støtte er omdrejningspunktet for aktiviteterne. Det er et væsentligt udgangspunkt for fællesskaberne, at deltagerne deler erfaringer med kræft og kræftbehandlingsforløb. Men sygdommen fylder ikke det hele i hverken samvær eller aktiviteter.

3.1.3 Frivillige og professionelle

Der er generel stor ros fra de frivillige til kontakten til de ansatte i Kræftens Bekæmpelse og de ansattes evne til at støtte mødet med kriseramte kræftpatienter. Nedenfor beskriver en værtfrivillig relationen til de ansatte:

> *Og så synes jeg bare, at vi som værtsfrivillige har et rigtig godt samarbejde med alle de ansatte. Og det synes jeg – man føler sig aldrig alene eller noget, vel? Fordi man kan gå til hvem som helst, og man får bare så meget opbakning. Også hvis man har brug for... Hvis man er kommet ud for, at der har været en episode. Det kan da jo også sagtens være, at der kommer nogen, som man lige tager tingene med hjem, ikke? Og så synes jeg bare, at de ansatte rådgivere er rigtig gode til at... "Har du ikke lige brug for lige at snakke", ikke?*

Der udtrykkes stor anerkendelse af de ansatte. Det fremgår også af vores kvalitative interviews, at flere frivillige aktiviteter drives af de frivillige selv, rammesat af Kræftens Bekæmpelse. Samarbejdet med de professionelle består her i, at de henviser borgere fra den professionelle behandling eller rehabilitering hen til det frivillige tilbud i en patientcafe eller et særligt mandtilbud. Det er afgørende for, at der kommer deltagere i de frivillige tilbud. Nogle gange kommer frivillige fra patientcafeerne ind til træningen for at fortælle om cafeen, og frivillige fra det særlige mandetilbud har også besøgt hospitalsafdelinger for kræftramte for at fortælle om mulighederne. Samarbejdet i vores kvalitative materiale består således især i at henvise borgere til frivillige tilbud. Indimellem bidrager professionelle også med oplæg i de frivillige tilbud. For eksempel har en psykolog fra Kræftens Bekæmpelse holdt oplæg om senfølger efter kræft i en af patientcafeerne.

På et kommunalt sundhedscenter i en større by drives tilbud til kræftramte sammen med såkaldte værtsfrivillige, der agerer reception og yder omsorg, viser vej, vejleder og tager imod. Her er samarbejdet mellem de frivillige og de professionelle tættere i hverdagen, og de professionelle beskriver sig selv som dem, der understøtter de frivillige. Understøttelsen består fx i, at de laver kurser til de frivillige, som de kan bruge som værtsfrivillige eller patientstøttefrivillige. En medarbejder fortæller:

> *Vi har sådan nogle patientstøttekurser, som er for frivillige, der laver patientstøttearbejde. Det er et 2-dageskursus, som faktisk er obligatorisk, når man arbejder som patientstøttefrivillig. Vi underviser og klæder dem på til at møde brugerne. Og der underviser jeg på de der 2-dage-kurser. Og det er fantastisk.*

Derudover har de frivillige altid en ansat kontaktperson, som de kan gå til efter behov. Ifølge de frivillige er det fx givtigt at have nogen at støtte sig til, så man "ikke tager tingene med hjem", når der er nogle ting, der er svære.

Medarbejderne giver på samme måde udtryk for, at de er afhængige af de værtsfrivilliges indsats. En medarbejder fortæller:

> *Det er de værtsfrivillige, der tager imod* [folk, der kommer, red.]*, og det er dem, der har overblikket over, ca. hvor tror vi, at der er plads til, at der kan komme en ny ind i rådgivningen og sådan noget. Og det er simpelthen de frivillige, der styrer det. Og det er vi helt afhængige af som ansatte, fordi jeg kan jo ikke se, når jeg sidder inde i en samtale, hvad der foregår derude, og hvor mange der står og venter på at komme ind og tale.*

De frivillige er en slags receptionister, der skaber sammenhængene i det samlede tilbud til kræftramte og skaber en god og inviterende stemning. Rollen som frivillig er afventende og imødekommende, men sjældent aktiv, før den ankomne bruger har ytret et ønske om hjælp og vejledning. En værtsfrivillig fortæller:

> *Så den måde, de bliver mødt på, oplever de altid så dejligt, for man kommer og siger velkommen, og: "Er der noget, jeg kan hjælpe dig med", og sådan noget, ikke? Ja. Og så på den der måde, man giver dem lidt. Alligevel man skal ikke være for åben, selvfølgelig, lige når de kommer ind ad døren, men man kan alligevel give dem noget omsorg. Det tror jeg, er det vigtigste, ikke? Og det er altid den der, når de går igen: "Ej hvor var det bare dejligt, den måde I var på, man bliver taget imod på", det får vi tit at vide, ikke? I cafeerne, ikke? Det er sådan en dejlig måde at komme ind, hvor man bliver taget så godt imod, og den omsorg, man får. Og man bliver lyttet til, ikke? Altså, man spørger jo ikke hvorfor, når de kommer ind, og så har de slet ikke lyst til at sige noget. Og så andre, så har de næsten*

ikke trådt ind ad døren, før de har næsten fortalt hele deres livshistorie. Så har de bare brug for at snakke og snakke og snakke, ikke?

De værtsfrivillige er de første, der taler med folk og kan guide dem videre i huset. De kan også vejlede folk når de har spørgsmål, fx om hvor man går hen når, børn til kræftramte har brug for rådgivning. Både medarbejdere og frivillige beskriver samarbejdet som tillidsfuldt og ligeværdigt, og at "alle hjælper alle". De frivillige beskriver, at folk ikke tænker over, om de taler med en frivillig eller en ansat, og at der er rum til, at de som frivillige kan komme med forslag til tiltag og aktiviteter. De frivillige efterspørger dog en mere mangfoldig frivilliggruppe, med flere mænd og yngre deltagere, der også afspejler brugerne af huset.

3.2 Deltagelse og motivation i det frivillige arbejde

Det fremgår af vores kvalitative materiale, at det især er sociale netværk, solidaritet med kræftramte og det at være fælles om en væsentlig sag, der er afgørende for de fleste af de frivillige. I vores interviews har langt de fleste frivillige selv haft kræft, men der er også enkelte, der har mistet en nært pårørende til kræft. Dette er i overensstemmelse med resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen i Kapitel 2. Flere af de frivillige omtaler en motivation omkring at ville "give tilbage" til et område, som man selv har været en del af. Nogle er tidligere brugere af Kræftens Bekæmpelses tilbud, professionelle og/eller frivillige. Andre vil blot gerne bruge deres overskud og personlige erfaring med kræftforløb til at støtte andre kræftpatienter. Det gælder også de værtsfrivillige i (kommunale) sundhedstilbud og rådgivningstilbud, der agerer reception og støtter og vejleder kræftpatienter og deres pårørende i kontakten med de ofte meget komplicerede sundhedstilbud på området, og det gælder de frivillige i et særligt tilbud til mænd. En værtsfrivillig beskriver sin motivation for at være frivillig således:

Jeg tager imod eller er opmærksom på de mennesker og besøgende, der kommer ind i huset, fordi vi har en åben rådgivning, hvor man kan komme til en tidsbestilling. Og der skal man lige vurdere, hvad behovet for den pågældende er p.t., og orientere om, hvordan huset er med kaffe og aviser og vand. Og så er der en masse træningshold gennem [navn på kommune, red.]*, som også kommer i huset, så der er faktisk mange mennesker i huset på en gang. Altså, nogle gange er der helt tomt, og andre gange er der næsten 30 mennesker. (...) Der skal selvfølgelig også fyldes op med te og vand og mælk. Og man skal samtidig også se, er der nogle, der lige sidder og har det svært. Hvad har de brug for? Er der nogen, der lige skal snakkes med? Så det er sådan lidt en receptionistfunktion. Og grunden til, at jeg er her, det er, at jeg selv har været bruger af huset for*

mange år siden. Fordi jeg var igennem et kræftforløb. Så jeg vidste, at det her var et fantastisk sted. Og så da jeg valgte at stoppe min arbejdskarriere her for 5-6 år siden, så tænkte jeg, at jeg har energi og overskud til at være frivillig. Og så var det nærliggende at starte her, fordi jeg tænkte, det kunne være fantastisk, hvis der var noget, man kunne bidrage med her.

Mange af de frivillige vil gerne bidrage til at lette vejen for nuværende kræftpatienter. Efter tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet har de frivillige, som ovennævnte frivillige, både tiden og kræfterne til at være aktiv. Her er det sociale samvær og gensidigheden i relationen til de kræftramte i fokus. En frivillig fortæller:

Den der respons, man får fra pårørende og kræftpatienter, ikke? Og det er bare så "ej hvor er det rart at komme her, og jeg har det bare hyggeligt" og sådan noget, ikke? Altså, som vi også formår at gøre det hyggeligt, ikke? Og have lidt blomster og lidt lys, og. Altså, det skal være jo et varmt og godt rum at komme ind i, ikke?

Man kerer sig om at skabe en hyggelig atmosfære for de fremmødte – pårørende og kræftpatienter – dvs. dem, som kommer i de kommunale sundhedscentre og i cafeerne. Men man taler i vores interviewmateriale meget lidt om at opsøge dem, som ikke selv har mod til at komme ind på centrene/cafeerne for at bede om støtte og samvær. I kraft af denne noget passive rådgivningsform vil der utvivlsomt være store grupper af kræftramte, som ikke kommer i kontakt med rådgivningen. Dette hvis de ikke har været på et genoptræningskursus og ikke kender nogen, som har været i positiv kontakt med et rådgivningscenter. Det bemærker både frivillige og deltagere i vores interviews.

For de kræftramte, der bruger de frivilligbårne tilbud, udtrykkes der dog et tydeligt udbytte af den frivillige støtte. De frivillige bidrager til at styrke de kræftramtes deltagelse i sociale netværk, og det kan give de kræftramte ressourcer og øge den gensidige forståelse mellem forskellige grupper af kræftramte. Øget tillid og tryghed skabes typisk gennem sociale netværk. Gensidigheden i relationen beskriver en frivillig således:

Men vi frivillige får jo den glæde af at være sammen med jer [kræftramte, red.] *og høre om jeres situation. Og omvendt. Men man kan også se, at det er, jo ikke bare det, at vi* [de frivillige, red.] *har været der og servere en kop kaffe. Det er jo ligesom meget det samvær, vi har med jer, og vi fornemmer og føler med jer i op- og nedgangssituationer, ikke? Og så videre og så videre, fordi det er jo også noget, der går ind og påvirker os. Det er jo ikke bare, fordi så kunne vi så godt have siddet ovre i sportscafeen og rakt kaffen over disken eller noget. Det her, det er jo bare en del af*

servicen, men også at vi i samvær sammen kan sidde og hygge og snakke med hinanden. Og vi kan måske være inspiratorer til jer i at få den snak.

Det fremgår af vores interviews, at der er en tydelig en god og givende gensidig kontakt mellem de frivillige og brugerne, og de udtrykker en stor glæde over, at de i et vist omfang har mulighed for at tale med og støtte op om de kræftramte. Men i vores data er der også indikationer på, at den frivillige støtte især kommer bestemte grupper af borgere til gode, og at der nogle steder kan mangle tilbud til pårørende til kræftramte og til yngre kræftramte. Kvinder er, som allerede nævnt, overrepræsenterede, og der er sandsynligvis mange kræftramte mænd, der ikke inkluderes i fællesskaberne. Derudover fremgår det af vores kvalitative materiale, at borgere med allerede etablerede sociale netværk er overrepræsenterede.

3.2.1 Barrierer for deltagelse

De frivillige og deltagere beskriver en række barrierer for deltagelse, fx barrierer i form af, at man er bevægelseshandicappet. Så kan det være svært at blive og drikke kaffe i cafeen, da man hentes af en særlig transport.

Der er også andre barrierer.

Nogle steder er der begrænsninger i forhold til at inkludere pårørende og inkludere en hel familie. Det kan også være en udfordring i forhold til børn. En frivillig fortæller:

Interviewer: *Så de har også et behov, de pårørende?*

Frivillig: *De har et endnu større behov.*

Interviewer: *Er det også noget, I andre oplever, at pårørende er et stort issue?*

Frivillig: *Ja. Vi har også mange pårørende, der kommer og har brug for at komme til at snakke med en rådgiver. Okay. Virkelig, hvis der er nogen af deres nærmeste, der har fået kræft. Og hvis de har børn derhjemme, ikke fordi herinde kan der jo ikke komme børn, men man kan jo godt snakke med nogen om noget. Altså, hvad kan man gøre med de små, og hvordan fortæller man det og sådan noget. Ja. Vi har virkelig mange pårørende, der kommer.*

Der mangler fokus på, hvordan man i familier støtter børn til kræftramte og pårørende i det hele taget.

Det er også en udfordring, at der kun i meget begrænset omfang er udgående og opsøgende aktiviteter med sigte på at få kontakt til de enlige og ressourcesvage grupper af kræftramte. Nedenfor beskriver en frivillig en klart ressourcestærk mand, som trods sine øvrige talenter ikke formår at klare tabet af en kræftsyg kone. Han får det meget svært, indtil en frivillig i Kræftens Bekæmpelse med forsigtighed kontakter ham:

> *Og en af tingene er jo også, at jeg havde en herovre, som jeg har gået og kigget på i lang tid, jeg ikke kunne forstå det. Han har været HR-direktør i et stort firma, og han har alt muligt. Men han ser så sølle ud, og han glemmer alt, hvad der er omkring ham, og sådan noget. Så gik jeg over til* [den ansatte medarbejder, red.] *i går og snakkede lige med ham og sagde, jeg har sgu' en her. Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal gøre med ham, men tror du, du kunne tage ham og snakke med ham? Ja, det skulle jeg nok, men jeg skulle have grønt lys fra ham først. Så tog jeg ham til side i går og satte mig ind i et andet lokale. Så havde jeg snakket med ham, så siger jeg, ved du hvad, jeg synes ikke, du har det godt. Der er noget, der er galt med dig. Ja, du glemmer alt, og du kan ikke huske, og hvad er det, der er galt? Ja, det skete jo i forbindelse med hans kones død og sådan noget. Han er pårørende og kun kommet som pårørende, han har ikke haft kræft selv. Nogle der også syntes, det var forkert, at han fik lov at komme. Jeg siger, jamen det er også for pårørende mænd, og de er vigtige, ikke? Og så viser det sig, at manden, han er fuldstændig lammet af sorg oven på, at han har mistet sin kone. Og han har tre børn, og den ene er multihandicappet, og han kan slet ikke få sit liv til at fungere. Og han flytter rundt, og han sælger et hus, og alt i hans liv er i kaos, ikke? Og da jeg så tog ham til side, så blev jeg omfavnet af ham, og han begyndte at græde, og han var så lykkelig for, at der var en, der så, at der var et eller andet, der ikke virkede. Og så sendte jeg ellers en mail til* [den ansatte, red.] *omgående med telefonnumre, og sagde til ham, ham må du godt kontakte. Det er sådan nogle ting, at vi som frivillige virkelig får noget ud af det, når man laver det her arbejde, synes jeg.*

Det fremgår af vores interviews, at det kan være en udfordring, at det især er ressourcestærke (og især kvinder), der opsøger rådgivningen, og som får den nødvendige støtte. Ydermere er der indikationer på, at det også er de samme sociale grupper, som er frivillige og aktive i rådgivningerne og i cafeerne. I vores interviews er der en tendens til, at rådgivere og frivillige er fra samme socialgruppe som brugerne, socialt og kulturelt. Dette gør selvsagt kommunikationen lettere, men indebærer også en betydelig risiko for, at socialt sårbare grupper ikke inkluderes.

Flere af de frivillige giver også i interviewene udtryk for, at det er en kendt udfordring at lykkes med at få inkluderet de mest sårbare grupper, hvad angår sociale ressourcer og ensomhed i hverdagen.

Ved spørgsmålet om, hvordan man som organisation kan tiltrække borgere med svagere netværk og ressourcer, svarer nogle af de frivillige, at de gerne vil sætte annoncer i avisen:

> Frivillig 1: *Kan man ikke sætte det i en ugeavis, for eksempel?*
>
> Frivillig 2: *Sætte det i en ugeavis? Ja.*
>
> Frivillig 3: *Altså, jeg kender da nogle stykker, som er meget dårligt gående og så videre. Men de kan jo ikke bare komme herud. De skal jo visiteres.*

Men det kan være en udfordring for de mest sårbare grupper, da brochurer og annoncer primært henvender sig til borgere med ressourcer og vilje til at bryde/overskride de utryghedsbarrierer, som opstår, når man skal kontakte noget ukendt. Der er også, som frivillig nr. 3 giver udtryk for, tilgængelighedsmæssige barrierer.

Hvis man skal have kontakt med de mere sårbare borgergrupper, kan det ifølge andre frivillige være mere hensigtsmæssigt at bruge personlig kontakt og lave opsøgende arbejde. Det har de indimellem brugt i det særlige tilbud rettet mod mænd, der for manges vedkommende heller ikke kommer af sig selv. Her har de frivillige netværket på hospitalsafdelinger og inviteret kræftramte mænd personligt. Der er også en del mænd, der kommer, fordi deres koner opfordrer dem og følges med dem. En frivillig i det særlige mandetilbud fortæller:

> *Der kommer nogle ind ad døren – husker nogle af dem.* [navn, red.] *husker jeg for fx, hvor han var et ærinde ovre hos Kræftens Bekæmpelse, og så tilfældigvis stod der en anden og fortalte om det her* [særlige mandetilbud, red.]*, og så kom* [navn, red.] *over og skulle se det sammen med sin kone – hvad det var for et sted. Ofte er det faktisk konerne, der er skyld i, at mændene kommer i gang med nogle aktiviteter og ikke sidder hjemme på sofaen.*

Men de frivillige i det særlige mandetilbud udtrykker samtidig, at det er svært for dem at opretholde ressourcer til at være opsøgende. Der er således forskelle på, hvordan mænd og kvinder kommer ind i de frivillige tilbud.

3.2.2 Mænd og kvinders deltagelse

Det fremgår af vores interviews, at der er også er forskelle på, hvordan mænd og kvinder udfylder deres frivilligroller, og hvilke roller de påtager sig.

Det fremgår af analysen af spørgeskemadata i Kapitel 2, at der i Kræftens Bekæmpelse er tale om en skæv kønsfordeling med kvinder som den dominerende gruppe – 74 % af de frivillige – og med en aldersfordeling, hvor den dominerende gruppe af frivillige er over 66 år – 60 % af de kontinuerligt frivillige. Dette går igen i de kvalitative interviews. I vores interview med mænd i det særlige tilbud rettet mod mænd fortæller de frivillige, at alle, der kommer til aktiviteter, er mellem 60 og 80 år – ja der er flere oppe i 90'erne. For kvinderne gælder typisk det samme.

En vigtig forskel, som kommer frem i flere af de kvalitative interviews, er, at det er kvinderne, som er de udfarende og socialt aktive, både når det gælder at være frivillige og i bestræbelserne på at få mændene til at tage vare på deres sygdom og ikke lade sig isolere. En frivillig i det særlige mandetilbud udtrykker:

> *Vi har jo været med på den der messe* [sted, red.] *i de sidste par år, hvor Røde Kors og kommunen har inviteret alle dem, der er nye og kommende pensionister. Åh ja. Fordi den hedder mere fritid, og der har vi haft en stand på. Og det, der har været helt klart for mig, hver gang, det er, at det er en lørdag. Kvinderne vil godt ind på den messe, og de har så deres mand med. Og så går de rundt, og de ser det ene og det andet og det tredje. Lige pludselig er der noget, der hedder Mænds Mødestedet. Der er det altså konerne, der prikker mændene på ryggen og siger: "Tror du ikke, at du skal gå derhen og snakke?" Og derfor er mange af dem, jeg får ind, der er det lige så meget pga. kvinderne, der gerne vil have, at deres mænd får noget at lave. Og det er også derfor, at jeg synes, at vi har talt om det flere gange med fysioterapeuterne, at de blandede hold, kan det lige så godt være med baggrund i kvinderne, der har kræft, der faktisk vil elske, at de kunne sende deres mænd over til os som pårørende mænd.*

Når der er mænd repræsenteret i vores kvalitative interviews, har de ofte ikke omsorgsopgaver, men derimod koordinerende eller ledelsesmæssige roller, ansvarlige for konkrete aktiviteter eller opgaver relateret til administration. For eksempel har en mandlig frivillig fokus på en ledelsesrolle i patientcafeen og fortæller:

> *Vi har en lille cafe lidt ned ad gangen, som du* [en patient efter behandling, red.] *er meget velkommen til at komme ned i og lige puste ud og få en kop kaffe, eller hvad du nu kunne tænke dig. Jeg gør lidt af det samme som i familien. Jeg vil nok sige, at hovedårsagen* [til at jeg blev frivillig, red.] *var mere den, at efter jeg blev pensionist i en meget sen alder, så*

synes jeg, at min energi, den godt kunne bruges yderligere. Der har jeg været leder i mange, mange, mange år. Og da jeg så de søgte en leder herud, så tænkte jeg: "Ej, det må jeg lige kunne klare".

Der er en tendens til, at kvinderne i vores kvalitative materiale mere er optagede af omsorg og socialt samvær, mens mænd er optaget af hjælpsomhed og instrumentelle handlinger.

For kvinder er det frivillige arbejde stærkt sammenvævet med uformel omsorg og huslige pligter. Denne sammenhæng finder vi ikke for mænd. For mændene er det frivillige arbejde nogle gange mere knyttet til praktisk arbejde, uddannelse og indkomst.

Her en kort beskrivelse af de mænd, vi interviewede i det særlige mandetilbud:

Jeg hedder [navn, red.] *og er kommet her igennem de sidste 5 år. Og jeg deltager i nogle aktiviteter, især om mandagen, hvor vi laver træningsprogrammer for hinanden. Og man kommer og vedligeholder sin fysik. Det står jeg for mandag formiddag. Og så er jeg igen tovholder om onsdagen, når jeg kommer og er med til at åbne huset, bage boller til folket, og handle ind og få det til at glide. Det er de 2 dage, jeg er mest med på. Så er jeg så også med på alle de udflugter, som vi har ude af huset.*

Jeg hedder [navn, red.]*, og jeg har været her i 2 år snart. Jeg er kun nyder af stedet. Jeg er ikke frivillig hjælper her. Jeg nyder selvstændigheden.*

Jeg hedder [navn, red.]. *Nå, ja, hvor længe har jeg egentligt været her i området? Jeg laver maden engang imellem. Og det er sådan set det.*

Jeg hedder [navn, red.]*, og jeg er ham, der sidder og laver det rent administrative arbejde. Jeg sørger for, at maile rundt med beskeder om, hvad der sker det ene eller det andet sted. Jeg sørger for at holde regnskaberne i orden og laver ret meget statistik over, hvem der kom, og hvor mange der kommer, og den slags.*

Der er tydelige forskelle mellem mænd og kvinders frivillige engagement, idet det for mændene her også handler om kræft og sociale fællesskaber, men gennem konkrete aktiviteter og roller.

4 Afslutning og konklusion

Denne rapport analyserer data fra et fælles forskningsprojekt mellem forskere fra VIVE, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet. Projektet har undersøgt følgende spørgsmål:

1. Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?
2. Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Gennem spørgeskemaundersøgelsen har vi kortlagt de 35.000 frivillige i Kræftens Bekæmpelse, og gennem de kvalitative interviews har vi opnået mere dybdegående viden om nogle af de konkrete kontinuerlige aktiviteter og frivillige, og hvad de betyder for frivillige og brugere. I det følgende gennemgår vi undersøgelsens svar på hovedspørgsmålene.

4.1 Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 74 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse er kvinder. Det står i modsætning til en næsten ligelig fordeling af mænd og kvinder blandt alle frivillige i befolkningen ifølge Frivillighedsundersøgelsen fra 2020. Derudover er der relativt få unge og relativt mange ældre blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Det kan hænge sammen med, at over 90 % af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse oplyser, at de selv har haft kræft inde på livet (fx som kræftpatient eller pårørende). Det gælder også for gruppen af episodisk frivillige. Det er især den ældre del af befolkningen, der rammes af kræft. Hele 60 % af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse er mindst 66 år gamle, og kun 10 % er under 50 år gamle. Af de episodisk frivillige og de kontinuerligt frivillige er hhv. 60 % og 68 % desuden betalende medlemmer af Kræftens Bekæmpelse. Det er således relativt mange, også blandt de kontinuerligt frivillige, der lægger en frivillig indsats uden at være medlemmer – også flere end gennemsnittet på landsplan.

4.1.1 Loyale frivillige med særlig profil

Vi kan se både i spørgeskemasvar og interviews, at de frivillige i Kræftens Bekæmpelse i stort omfang giver udtryk for at det er identifikation med kræftsagen og med

Kræftens Bekæmpelse som organisation, der giver dem anledning og motivation for at gøre en frivillig indsats. Identifikation med mission og værdigrundlag er generelt vigtige som motivationsfaktor blandt frivillige i frivillige organisationer (Boje, 2017, Hager & Renfro, 2020). Men Kræftens Bekæmpelse fremstår alligevel som en organisation med en meget høj grad af indre motivation blandt de frivillige – således oplyser 90 % af de frivillige, at de selv har haft kræft inde på livet. Dette giver Kræftens Bekæmpelse særligt gode forudsætninger for at rekruttere frivillige med en høj grad af loyalitet til deres arbejde, hvilket også viser sig ved, at en meget lille andel af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse overvejer at stoppe. Omvendt kan man dog også forestille sig, at den høje grad af egen-rekruttering kan forhindre andre grupper af potentielle frivillige i at opleve sig som relevante frivillige for Kræftens Bekæmpelse.

Rekrutteringen af frivillige til Kræftens Bekæmpelse er desuden præget af en frivilligprofil, som man også finder mere generelt på social- og sundhedsområderne (Dekker, 2022, Nencini m.fl., 2016). De frivillige udgøres her i relativt stort omfang af kvinder, ældre og frivillige med en mellemlang og videregående uddannelse. Denne skævhed i rekrutteringen er en udfordring for Kræftens Bekæmpelse, idet de dominerende frivilligprofiler ikke nødvendigvis matcher de kræftramtes profiler. Hermed kan der være grupper af kræftramte, der har vanskeligere ved at finde frivillige, som de kan spejle sig i støtte- og omsorgsarbejdet. Denne skævhed er en udfordring for Kræftens Bekæmpelse, ligesom den er det for andre organisationer på social- og sundhedsområderne.

Også den manglende rekruttering af unge frivillige er en udfordring for Kræftens Bekæmpelse, som endda ser ud til at være større for Kræftens Bekæmpelse sammenlignet med andre frivillige organisationer på socialområdet.

4.1.2 Formalisering

Der er i øvrigt som forventet en del forskelle mellem de kontinuerligt frivillige og de episodisk frivillige i rammerne og betingelserne for deres frivillige arbejde. Halvdelen af de episodisk frivillige oplyser, at de ikke har fået en speciel introduktion i forbindelse med, at de begyndte som frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Blandt de kontinuerligt frivillige er der til gengæld mange, som havde en formel ansættelsessamtale, eller som deltog i en form for forventningsafstemning i forhold til arbejdsopgaver, ansvarsområder og lignende, og en fjerdedel angiver, at de indgik en form for frivilligaftale, da de startede som frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Næsten en tredjedel af de kontinuerligt frivillige har inden for det seneste år deltaget i kursusforløb eller uddannelse i forbindelse med deres frivillige arbejde, og over halvdelen af de kontinuerligt frivillige i Kræftens Bekæmpelse har deltaget i forskellige aktiviteter inden for det seneste år med henblik på vejledning eller opkvalificering i forbindelse

med deres frivillige arbejde. Der er 52 %, der nævner, at der er ansatte, som leder det frivillige arbejde, og 47 % oplyser, at de frivillige indsatser, som de deltager i, bliver evalueret eller vurderet på anden vis. Der er således en høj grad af formalisering af det frivillige arbejde. Det kan på den ene side styrke stabilitet og forudsigelighed i aktiviteterne, men det kan også vanskeliggøre udviklingen af borgerdrevne aktiviteter og nye aktiviteter, der tager udgangspunkt i nye borgergrupper, fx pårørende, mænd, yngre kræftramte eller socialt sårbare borgergrupper, som de kvalitative interviews viser, at der kan mangle fokus på.

4.1.3 Udbredt tilfredshed og socialt samvær

Der er en udbredt tilfredshed blandt de frivillige og oplevelser af, at den relevante formand, koordinator eller leder lytter og yder hjælp og støtte. Både de kontinuerligt og de episodisk frivillige er i gennemsnit meget tilfredse med 1) deres indflydelse på, hvem de arbejder frivilligt sammen med, 2) deres indflydelse på mængden af deres frivillige arbejde, 3) deres indflydelse på, hvad de laver, 4) deres mulighed for at få oplæring i den frivillige indsats, de udfører, og 5) deres mulighed for at få støtte ved udfordringer i det frivillige arbejde. Samtidig er halvdelen af de kontinuerligt frivillige helt enige i, at det sociale samvær med andre fra Kræftens Bekæmpelse betyder meget for dem, og næsten en fjerdedel er delvist enige i dette.

De frivillige i Kræftens Bekæmpelse begrunder helt overvejende deres overvejelser om at stoppe med 'andre grunde'. Som det er tilfældet i Frivillighedsundersøgelsen fra 2020, er den hyppigst nævnte årsag herudover, at de frivillige mangler tid og hellere vil bruge tiden på noget andet. Herudover er der lidt flere blandt de frivillige i Kræftens Bekæmpelse, som oplyser, at de savner anerkendelse, hvilket især gælder blandt de kontinuerligt frivillige, der overvejer at stoppe som frivillige.

4.1.4 Højt gennemsnitligt antal timer

I gennemsnit har de frivillige lagt 19 timer uden for Kræftens Bekæmpelse den seneste måned og 154 timer det seneste år. Begge tal er større end det gennemsnitlige timetal for samtlige frivillige i befolkningen, som det fremgik af befolkningsundersøgelsen fra 2020. Det kan hænge sammen med, at det især er ældre frivillige, der står uden for arbejdsmarkedet og derfor har mere tid til overs. Det kan også hænge sammen med den høje grad af loyalitet over for sagen.

4.1.5 Støtte og frivilligmiljø i Kræftens Bekæmpelse

Samlet set tegner undersøgelsen et billede af Kræftens Bekæmpelse som et velfungerende frivilligmiljø, hvor de frivillige i stort omfang udtrykker tilfredshed med en række af de faktorer, hvilket Match-projektet, der har været brugt som gennemgående sammenligningsgrundlag, også har peget på, er afgørende.

Det gælder mulighederne for at få introduktion og oplæring samt forventningsafstemning i forhold til de konkrete opgaver, man løser som frivillig. Det kan være afgørende for frivillige, at der er støtte og oplæring i de konkrete frivilligroller og -opgaver, således at den frivillige er tryg ved den pågældende opgave.

Også muligheden for at få hjælp og støtte fra koordinatorer eller ledere er væsentlig for de frivilliges oplevelse af et støttende frivilligmiljø, hvor der er adgang til hjælp og sparring i vanskelige eller dilemmafyldte situationer. Dette må man formode, ikke mindst er afgørende på fx kræftområdet, hvor frivillige arbejder tæt på mennesker i vanskelige livssituationer.

De frivillige giver også i stort omfang udtryk for, at de er tilfredse med deres indflydelse på egne opgaver, og hvem de samarbejder med. De frivillige vælger selv at være frivillige og er derfor ikke motiveret af hverken løn eller jobstatus. Derimod kan det være afgørende for de frivillige, at de selv har indflydelse og medbestemmelse omkring opgaverne. Kræftens Bekæmpelse har her en afgørende rolle i at balancere de frivilliges ønsker og behov for fx planlægning og fleksibilitet i opgaverne med de lokale organisationers behov for kontinuitet og kompetencer i de frivilliges opgaveløsning.

4.2 Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Det fremgår af vores kvalitative interviews, at der er en ambivalens i kræftramtes behov for fællesskaber og gensidig støtte over for hinanden og støtte fra frivillige. Både patientcafeer og særlige tilbud til mænd er på den ene siden fællesskaber, som eksplicit er skabt på baggrund af menneskers oplevelser med kræftbehandlingsforløb. Kræften er selve anledningen til, at man mødes og alle ved, at de kan snakke om deres sygdom og fx erfaringsudveksle med de andre efter behov, men det er ikke primært kræften, som fylder i fællesskabet. Men der er dog værdsat erfaringsudveksling, der er ærlig og jordbunden og uden den bekymring, der ofte

kendetegner dialog om kræft med pårørende. Den ligeværdige dialog om kræft med ligesindede bruges til at dulme bekymringer og få konkret viden.

Personlige erfaringer er afgørende

De frivillige i patientcafeerne udfylder deres rolle gennem deres personlige erfaringer med kræft, men i deres konkrete rolle har de "to ører og en mund". Herved menes, at de frivillige har mere fokus på at lytte til deltagerne end på at fortælle om sig selv. De frivillige har en venskabelig omsorg for deltagerne og udgør et netværk, der lytter og følger med i op- og nedture. Flere af de frivillige kommer, fordi det bidrager til deres egen proces med at blive og være rask eller "ikke at have ondt af mig selv",

Selvom der for langt de fleste af de frivillige er erfaringer med kræftsygdommen – enten hos dem selv eller blandt pårørende – fremhæves det i flere af interviewene, at man kun i mindre grad taler om kræften. Det centrale i samværet i patientcafeerne er den sociale omsorg, samværet, og at man er et netværk af ligesindede.

Dog er der indikationer på, at der er potentielle kræftramte og deres pårørende, som kun deltager i mindre omfang, eller som slet ikke deltager. Yngre kræftpatienter, pårørende, mænd og sårbare grupper er i undertal i de konkrete aktiviteter, som vi har kendskab til i vores materiale. Det er flere deltagere og frivillige bevidste om, og der er også enkelte frivillige, der rækker ud efter andre grupper gennem personlig kontakt. Men det er ressourcekrævende i længden for frivillige at lave opsøgende arbejde, fx på hospitalerne. Indtil videre har der ikke været frivillige nok til at skabe et tilbud til yngre kræftramte. Eksempelvis beskriver de værtsfrivillige selv deres primære opgave som rettet mod de brugere, som kommer af sig selv eller evt. bliver henvist. Det opsøgende arbejde i forhold til at få kontakt med nyligt diagnosticerede kræftpatienter synes kun i mindre omfang at være en del af de frivilliges aktiviteter. Som vi har erfaret ud fra vores data, kunne samarbejdet med landets hospitaler gennemføres langt mere systematisk gennem personlig og direkte kontakt frem for gennem brochurer og e-mails.

Samarbejde med sundhedsprofessionelle i kommuner og regioner samt personlig kontakt

De frivillige beskriver et godt samarbejde med de professionelle medarbejdere. Det fremgår også af vores kvalitative interviews, at de fleste frivillige aktiviteter drives af de frivillige selv, rammesat af Kræftens Bekæmpelse. Samarbejdet med de professionelle består primært i, at sidstnævnte henviser borgere fra den professionelle behandling eller rehabilitering til det frivillige tilbud i patientcafe eller særligt mandtilbud. Det er afgørende for, at der kommer deltagere i de frivillige tilbud. Nogle gange kommer frivillige fra patientcafeerne ind til træningen for at fortælle om

cafeen, og frivillige fra det særlige mandetilbud har også besøgt hospitalsafdelinger for kræftramte for at fortælle om mulighederne.

Men samarbejdet med professionelle består især i, at de professionelle henviser borgere til frivillige tilbud. Indimellem bidrager professionelle også med oplæg i de frivillige tilbud. For eksempel har en psykolog fra Kræftens Bekæmpelse holdt oplæg om senfølger efter kræft i en af patientcafeerne. Det er vores vurdering, at der er potentialer for udvikling af et samarbejde mellem professionelle og frivillige, der i højere grad indeholder gensidig læring og synergi mellem den faglige viden (professionelle) og den erfaringsbaserede viden (frivillige). For eksempel kunne den erfaringsbaserede viden også være brugbar i den professionelle rådgivning. Samarbejdet kan også bidrage til at erfaringsudveksle og udvikle tilbud til de målgrupper, som der er få eller ingen tilbud til, og til at få kontakt med nogle af de målgrupper, der er svagt repræsenterede i vores data.

Kræftramte med ressourcer og netværk

Der er indikationer i vores data på, at de tilbud, vi har besøgt, primært er rettet mod kræftramte, der har ressourcer og netværk til selv at opsøge og bruge tilbud. Andre målgrupper er kun repræsenteret i mindre omfang. Det gælder socialt sårbare, yngre kræftramte, mænd, pårørende og kræftramte, der ikke selv kan transportere sig hen til tilbud. Men de kræftramte, pårørende og frivillige, der deltager i de frivilligbårne tilbud, tillægger deres deltagelse stor betydning for deres mestring af livet som kræftsyg.

Data og metode

5 Brug af spørgeskema og interviews

Kræftens Bekæmpelse er en af landets største frivillige organisationer med hen ved 35.000 frivillige, der driver aktiviteter til og sammen med kræftpatienter og deres pårørende. Heraf er ca. 30.500 såkaldte episodisk frivillige, der alene er frivillige ved midlertidige arrangementer og landsindsamlinger, mens de resterende 4.500 frivillige er kontinuerligt frivillige.

For at besvare undersøgelsens spørgsmål har vi anvendt både kvantitative (spørgeskema) og kvalitative (interviews) metoder.

Oprindelig havde vi formuleret følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500), og hvordan kan episodisk frivillige evt. motiveres til også at deltage i kontinuerlig rådgivning og støtte af patienter?
2. Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte og deres pårørende, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?
3. I hvilken udstrækning formår den frivillige indsats i Kræftens Bekæmpelse at kompensere for social ulighed i sundhed?

Men idet vi alene har haft halvdelen af det planlagte budget til rådighed, kan vi ikke svare fyldestgørende på alle spørgsmål, herunder spørgsmål vedr. potentialer for kontinuerlig frivillighed blandt episodisk frivillige, spørgsmål vedr. pårørende til kræftramte og spørgsmål vedr. social ulighed i sundhed. Derfor har vi i afrapporteringen i stedet fokuseret undersøgelsen til at svare på følgende to spørgsmål:

1. Hvad karakteriserer de kontinuerligt frivillige (4.500) og de episodisk frivillige (30.500)?
2. Hvilke behov for støtte og aktiviteter har forskellige grupper af kræftramte, og hvordan imødekommer de aktuelle frivillige disse behov?

Nedenfor beskriver vi først de kvantitative metoder (spørgeskema) og herefter de kvalitative metoder (interviews).

De kvantitative data er indsamlet i 2021 og 2022, og de kvalitative data er indsamlet i 2024 og 2025. Da data har forskellig karakter, vurderer vi ikke, at det har afgørende betydning for udsigelseskraften.

I spørgeskemaundersøgelsen fokuserer vi på alle frivillige. I den kvalitative del har vi især fokus på patientstøtteaktiviteter, da de af de frivillige selv vurderes at have stor betydning for kræftramte.

5.1 Spørgeskemaundersøgelsen

For at give en karakteristik af både de episodisk frivillige og de kontinuerligt frivillige er der gennemført en webbaseret spørgeskemaundersøgelse med tilfældigt udvalgte stikprøver blandt de forskellige grupper af frivillige i Kræftens Bekæmpelse. Spørgeskemaet er udarbejdet af forskergruppen, men selve dataindsamlingen er gennemført af Kræftens Bekæmpelse.

Stikprøverne er udtrukket fra Kræftens Bekæmpelses lister med e-mailadresser for de forskellige grupper af frivillige. De udtrukne personer blev inviteret til at deltage i undersøgelsen pr. e-mail fra Kræftens Bekæmpelse med et link til webspørgeskemaet.

Dataindsamlingen er gennemført i perioden fra 24. oktober 2022 til 5. december 2022, med to rykkere udsendt i løbet af november måned.

I alt blev 9.773 personer fra forskellige grupper af frivillige i Kræftens Bekæmpelse udtrukket og inviteret til at deltage i undersøgelsen. Det endelige resultat af dataindsamlingen blev 2.151 fuldt besvarede skemaer, hvilket giver en besvarelsesprocent på 22 %. Besvarelsesprocenten er lidt lavere i gruppen af episodisk frivillig end i gruppen af kontinuerligt frivillige, nemlig hhv. 29,7 % og 18,3 %. De episodisk frivillige omfatter frivillige fra grupperne af landsindsamlere og stafetfrivillige, og de øvrige grupper af frivillige indgår i gruppen af kontinuerligt frivillige. Det bemærkes, at det samlede antal besvarelser i de to grupper er større end antallet af frivillige, som indgår i undersøgelsen, idet nogle frivillige indgår i begge grupper af frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Det skal også bemærkes, at vi ikke har haft mulighed for at analysere, i hvilken udstrækning besvarelserne er repræsentative for de forskellige grupper af frivillige i Kræftens Bekæmpelse.

Som nævnt er den kvantitative undersøgelse tilrettelagt, så profilerne af de frivillige i Kræftens Bekæmpelse kan sammenlignes med resultaterne fra VIVEs repræsentative befolkningsundersøgelse af danskernes frivillige arbejde fra 2020 (Espersen m.fl., 2021) samt undersøgelsen af rekruttering og fastholdelse af frivillige i civilsamfundsorganisationer for socialt udsatte (Match-projektet) (Henriksen m.fl., 2022). Da VIVEs Frivillighedsundersøgelse 2024 er offentliggjort efter færdiggørelsen af

analyserne i denne rapport i marts 2025, anvendes data fra Frivillighedsundersøgelsen 2020. Data for 2024 var endnu ikke tilgængelige i analysefasen.

Dataindsamlingen er gennemført i perioden fra 24. oktober 2022 til 5. december 2022, med to rykkere udsendt i løbet af november måned.

Tabel 5.1 Antal frivillige udtrukket til undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022, samt besvarelsesprocent.

Kategori af frivillige	Antal frivillige	Antal delvist besvarede skemaer	Antal fuldt besvarede skemaer	Procentandel fuldt besvarede skemaer
Landsindsamler	5.642	735	951	16,9
Holdkaptajn	451	59	99	22,0
Stafetfrivillige	689	83	229	33,2
Indsamlingsleder	867	78	251	29,0
Politisk frivillige	884	65	286	32,4
Genbrug	896	129	338	37,7
Patientstøtte	1.294	109	394	30,4
Hovedbestyrelse	28	3	15	53,6
Alle frivillige	**9.773**	**1.169**	**2.151**	**22,0**
Heraf:				
Kontinuerligt frivillige	4.093	425	1.214	29,7
Episodisk frivillige	6.266	809	1.149	18,3

Anm.: Frivillige kan indgå som frivillig i flere kategorier. Episodisk frivillige omfatter landsindsamlere samt stafetfrivillige.

Kilde: Undersøgelsen af frivillige i Kræftens Bekæmpelse 2022.

5.2 Seks gruppeinterviews med frivillige, brugere og professionelle og tre interviews med enkelte frivillige

Vi har gennemført i alt seks gruppeinterviews med frivillige, brugere og professionelle med hver 4-12 deltagere. Der er gennemført en fokusgruppe med frivillige og deltagende mænd i et særligt kontinuerligt tilbud målrettet mænd med kræft i en større by i Danmark. Der er også gennemført en fokusgruppe med frivillige og professionelle i forbindelse med et kommunalt sundhedscenter for kræftramte. Her var de frivillige såkaldte værtsfrivillige, der byder brugere og pårørende velkommen, informerer, guider, rådgiver og støtter. De resterende fire fokusgrupper er gennemført med frivillige og brugere af patientcafeer, der typisk er placeret i forbindelse med sundhedshuse, der tilbyder træning og rehabilitering til kræftramte. Patientcafeer tilbyder kaffe, hygge og samvær i forlængelse af rehabilitering og træning ca. hver 14. dag, og frivillige faciliterer cafeerne og er værter. Dataindsamlingen i patientcafeerne er gennemført i to mellemstore provinsbyer på hhv. Sjælland og Lolland Falster, og de frivillige er såkaldte patientstøttefrivillige. Samlet set har vi både gennemført interview i aktiviteter rammesat af frivillige selv i forbindelse med lokalforeningerne og af professionelle i Kræftens Bekæmpelse i samarbejde med kommunale tilbud.

Oprindelig var det planen at gennemføre 12 gruppeinterviews og også at inkludere pårørende, flere professionelle og episodisk frivillige i forbindelse med fx landsindsamling, Stafet for livet eller lignende. Men vi modtog kun halvdelen af de midler, vi søgte, og har derfor måtte justere projektplanen. Derfor valgte vi at fokusere på enkelte kontinuerlige frivillige aktiviteter og at nedprioritere fokus på pårørende og professionelle i grupperne. Vi valgte også at fokusere på patientstøttefrivillige, værtsfrivillige og et særligt mandetilbud, da disse frivillige ifølge respondenterne selv har en meget konkret betydning for kræftramte. Derudover repræsenterer de både aktiviteter rammesat af Kræftens Bekæmpelse og aktiviteter rammesat af borgere i lokalforeninger i Kræftens Bekæmpelse.

Medarbejdere på frivilligområdet i Kræftens Bekæmpelse har peget på relevante respondenter og skabt den første kontakt. Det betyder på den ene side, at der er direkte tilgængelighed til respondenter. På den anden side rummer det en risiko for, at respondenterne repræsenterer særlige erfaringer og perspektiver, der ikke gælder for alle tilbud.

Når vi gennemfører seks fokusgrupper, er det en præmis, at de ikke repræsenterer et bredt udsnit af de frivillige aktiviteter og kontinuerligt frivillige. Men det er vores oplevelse, at gruppeinterviewene har givet os en dybdegående indsigt i de konkrete aktivitetstyper, som vi fokuserer på.

Semistrukturerede interviewguider

De seks gruppeinterviews er gennemført med semistrukturerede interviewguider, der har åbnet op for, at respondenterne selv kunne bringe temaer på banen, som de fandt væsentlige.

Struktur og indhold har været følgende:

1. Præsentation af deltagere.
2. Hvilke typer af opgaver varetager frivillige i Kræftens Bekæmpelse og hvorfor?
3. Hvordan udspiller det sig i praksis, og hvilke muligheder og udfordringer rummer det?
4. Hvad er betydningen af den frivillige indsats? For kræftramte, pårørende og de fagprofessionelle med berøring med de frivillige.
5. Hvem får gavn af den frivillige indsats? Særlige patientgrupper, pårørende, fagprofessionelle?
6. Hvem har behov for en frivillig indsats? Er det også dem, der modtager den frivillige indsats?
7. Hvordan samarbejder de frivillige med de fagprofessionelle?
8. Hvordan udvikles det frivillige arbejde bedst fremover, og hvad kræver det af rammer og understøttelse?

Tre interviews med enkelte frivillige

Da det nogle steder var vanskeligt at invitere frivillige til interview, er der derudover tre interviews, der alene består af enkelte frivillige. Det var oprindelig planen, at der skulle være gennemført gruppeinterview også her, men disse blev i stedet til interviews med de enkelte frivillige, der mødte op. Disse blev gennemført i København og på Sjælland.

Interviewpersoner i overblik

Nedenfor præsenteres i oversigtsform typen af respondenter i vores interviewmateriale, der især kredser om patientstøtteaktiviteter:

Tabel 5.2 Interviewpersoner i overblik

Frivillige værter i tilbud til kræftramte drevet af både Kræftens Bekæmpelse og kommune
Patientstøtte frivillige i tilbud til kræftramte efter træning i kommunalt sundhedscenter
Andre frivillige tovholdere på aktiviteter
Frivillige koordinatorer og lignende i særligt tilbud til kræftramte mænd
Lønnet rådgiver med kontakt til frivillige i center for kræftramte, drevet af både Kræftens Bekæmpelse og kommune
Brugere af patientstøttecafeer i kommunale sundhedscentre i forskellige byer på Sjælland

Kilde: Kvalitative data.

Litteratur

Boje, T.P. (2017) *Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Dekker, P. (2022). Dealing with Civility: Citizenship, Real Citizens, and the Science of Civil Society. In: Hoelscher, M., List, R.A., Ruser, A., Toepler, S. (eds) *Civil Society: Concepts, Challenges, Contexts. Nonprofit and Civil Society Studies*. Springer, Cham, s. 51–67.

Espersen, H.H., Fridberg, T., Andreasen, A.G. & Brændgaard, N.W. (2021). *Frivillighedsundersøgelsen 2020: En repræsentativ befolkningsundersøgelse af danskernes frivillige arbejde*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Hager, M.A. & Renfro, K.T. (2020). Volunteer Management and the Psychological Contract. In: Anheier, H. & Toepler, S. (eds) *The Routledge Companion to Nonprofit Management*. London: Routledge, s. 278-290.

Henriksen, L.S., Grubb, A., Qvist, H.P. & Holstein, E. (2022). *Match: Rekruttering og fastholdelse af frivillige i civilsamfundsorganisationer*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Nencini A., Romaioli D. & Meneghini A. M. (2016). Volunteer motivation and organizational climate: Factors that promote satisfaction and sustained volunteerism in NPOs. *Voluntas*, 27, 618–639.